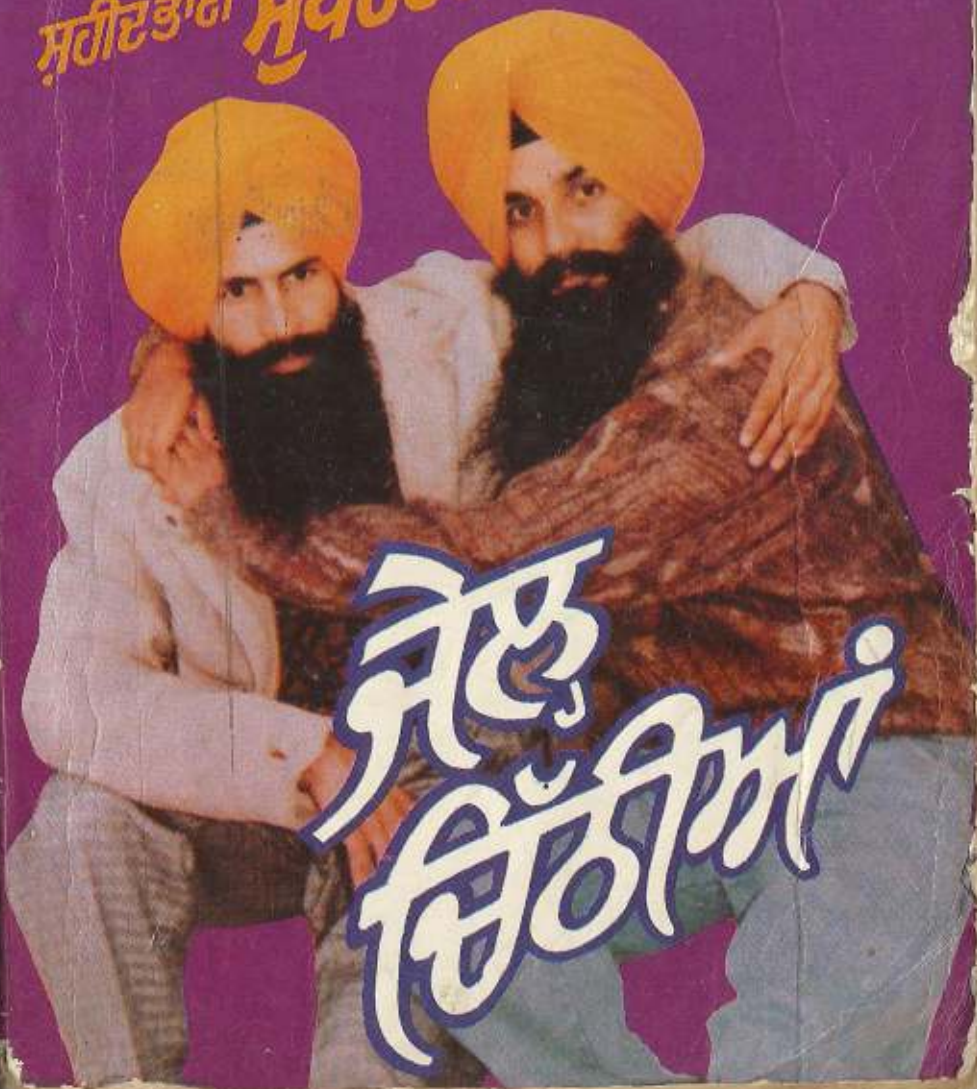

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੀਆਂ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੀਆਂ

ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੇਵਾ

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫਰੰਟ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ,
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ

(C) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਦਸੰਬਰ, 1992

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ—ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ
ਪਰਧਾਨ, ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫਰੰਟ
ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ : ਪਿੰਡ ਤੇ ਭਾਕ ਸਕਰੰਦੀ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ, 148026

ਭੇਟਾ : 20 ਰੁਪਏ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਤੇ ਛਾਪਕ,
ਨਿਊ ਦਸਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼,

131, ਰਣਜੀਤ ਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੌਮੀ
ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ
ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾ ਗਏ
ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ
ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਤ

ਤਰਤੀਬ

1. ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦੀ ਜੁਥਾਨੀ	-3	-14
2. ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ		-23
3. ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ		-31
4. ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖਤ		-42
5. ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ		-51
6. ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ		-75
7. ਨਿੱਘ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ	-3	-79
8. ਸੁੱਖੀ ਤੇ ਕੁੱਕੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ		-85
9. ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ		-96
ਅੰਤਿਕਾਵਾਂ		
10. ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਫਾਂਸੀ ਤੱਕ ਦਾ ਵੇਰਵਾ		-108
11. ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ		-111
12. ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ, ਸੁੱਖਾ ਜਾਮ-ਏ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪੀ ਗਏ		-114
13. ਦਸ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਦਸਖਤ	-3	-116
14. ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਪਾਠ ਕੀਤੇ		-118
15. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ, ਜਿੰਦਾ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਹੋਥੋ ਕਤਲ ਹੋਏ...		-120
16. ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ		-123
17. ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ		-124
18. ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ	-3	
ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ		

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ

ਹਰ ਸ਼ਹੀਦ ਮਹਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਿੰਦੇ' ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸੁੱਖੇ' ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ, ਬੇਪਤੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਅਧਮੋਈ ਹੋਈ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜੂਨ 1984 ਦਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਹਿਰ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ 40 ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ, ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਮਾਣਮੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ਕ-ਮਿਜਾਜ਼ ਕੌਮ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਪਮਾਨ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬੇਪਤੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਮਣਾ-ਮੂੰਹੀ ਬੋਝ ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਆ ਪਿਆ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ। ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਲਈ ਜੀਊਣ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਦੇ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਬੇਪਤੀ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੌਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਮੁੜ ਜੀਊਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਿੰਦੇ' ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸੁੱਖੇ' ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਵੇਦਿਆ ਕਤਲ ਕੇਸ' ਨੂੰ 'ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮਾਂ' ਦੇ ਕਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜੋਰ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹਨਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਲੋਂ

ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਹਨ ।

ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਜੀਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਹੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਫਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ । ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ । ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵੱਧ ਪਿਆਰੇ ਸਨ । ਅੱਜ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਇਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗ਼ੈਰ-ਤੁਅੱਸਬੀ ਮਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ । ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਖਾਤਰ ਹੀ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਜਰਿਮ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਝੋਝ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ । ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਬੋਝ ਜਿਹਾ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ । ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਨਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ । ਉਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਘਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗਵਾ ਲਈਆਂ ਸਨ । ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੰਗਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਦੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪੁਆ ਸਕੇ । ਉਹ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਣ ਕੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ । ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਰੁਤਬਾ ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦੀ ਚੌਥੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਚੇ ਉੱਠ ਗਏ ਸਨ । ਜਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਉਸੇ ਹੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਝਾਤ ਪਾਈ । ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ

ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਗਿਰਾਵਟਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਾਭ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਖਾਸੀਆਂ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ : "ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਣ ਦਿਓ... ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਤੂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਜਮੀਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈ ਜਾਵੇ... ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੰਬਦੀਆਂ—ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਬਦੀਆਂ ਹਨ... ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਖਲਾਕ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਖਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜਿਲ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਮੰਜਿਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਫ਼ਰ ਉੱਤੇ ਅਜੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਾਡਾ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਪਤਲਾ, ਸੱਤਰੀ ਤੇ ਉਪਰਾ ਹੈ... ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤਿ ਇਤਿਹਾਸ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੜ ਤੇ ਚਾਅ ਖੋਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਢਾਹ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ... ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰ ! ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਸਲਾਂ ਤੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਅਰਥ ਤੇ ਆਲੌਕਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ? ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਿਉਂ ਦੇਈਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਬਚਨ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਡੂੰਘਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਕਦੇ ਕਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਰੁਤਬਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ, ਸਜਾਵਟ ਤੇ ਤਾਕਤ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਹਾਨੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਗੋਦੇ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਸਿੱਟਾ ਰਤੀ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ।

ਫ਼ਾਂਸੀ ਦਾ ਰੌਸ਼ਾ ਚੁੰਮਣ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਕੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲਾਈ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਰਾਹੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ

ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਨੇ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ “.....ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਇਯੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ।

ਸਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਰਾਜ ॥

ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਡੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਅਧੀਨ ਹੀ ਲੜੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁੱਖ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਸਦਾ ਹੀ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਲਟ । ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ । ਜੰਗ ਅਤੇ ਸਸਤ੍ਰ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਭਟਕ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ.....

.....ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਰਲੱਥ, ਆਪਾਵਾਰੂ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਪਛਾਨਕੇ ਅਤੇ ਭੂਤਕਾਲ ਦਾ ਮੁਲੰਕਣ ਕਰਕੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ । ਅਸੀਂ ਅਸੂਲਾਂ ਲਈ ਉੱਚੇ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ । ਇਸ ਸਫਰ ਦੇ ਪਾਥੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ । ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਹੱਕ ਉਸ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਇਖਲਾਕ ਉਸ ਦੁਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ । ਏਨ੍ਹਾਂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਤੁਰਿਆਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਮੋਹਰ ਕਰਨੀ ਹੈ । ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਤਾਨ ਨਹੀਂ । ਸਾਨੂੰ ਤਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰੱਬੀ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹਾਂਗੇ.....।’

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨੀ ਵਸਾਕੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿੱਚ ਢਾਲਿਆ ਜਾਵੇ । ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ‘ਪ੍ਰਤੀਤ’ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ।

ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਮੌਤ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੂਰੇ ਜਲੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਹੋਂਦ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ “ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਨ” ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ

ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨਮੋਲ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਏਗਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

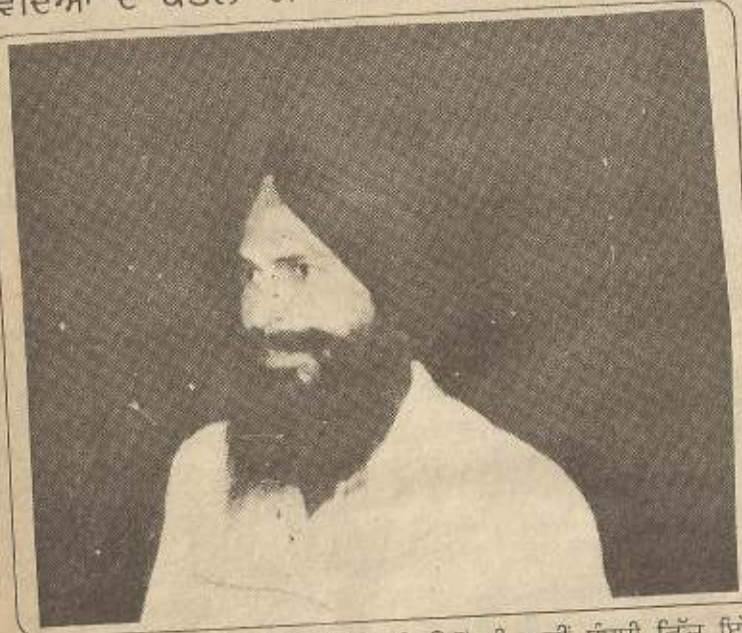
ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ,

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫਰੰਟ।

3 ਦਸੰਬਰ, 1992

5-12-1992 ਗੁਰਦਿੱਲ੍ਹਾ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥
 ਪਿਛਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ।
 ਅਸੀਂ ਕਿਸ-ਤੇ ਅਭਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ
 ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੰਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂਕਿ ਹੰਸੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲੇ ਸਕੇ
 ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਖਾਤਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੇਸ-ਤੇਸ ਹੰਸੀਆਂ
 ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੰਸੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਖਾਲਸੇ
 ਇਹ ਹੰਸੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ।
 ਕਿਸ ਤੋਂ ਇਸੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਹੰਸੀ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਪਤਾ ਚਲੇ। ਅਜੇ ਤੇ ਸੁਸਾਹਤ
 ਹੀ ਆਈ ਜਾਵੇ ਇਹਨਾਂ ਹੰਸੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ।
 ਪਿਛਲੇ ਵੀਰਾਂ ਆਪਸੀ ਇਹ ਪਿਆਰ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਇਹ ਸੁਸਾਹਤ ਕੀਤੀ।
 ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹੰਸੀਆਂ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਹੰਸੀਆਂ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਖਾਲਸੇ ਸੁਸਾਹਤ
 ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸੁਸਾਹਤ ਸੁਸਾਹਤ ਦੀ ਅਸੀਂ ਪੁਰ ਕਰਦੀ ਹਨ। ਇਹ ਹੰਸੀ
 ਪੁਸ਼ਟਾ ਜੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੇ ਸੁਸਾਹਤ ਹਾਂ। ਸੁਸਾਹਤ ਵਿਚ
 ਸੇ ਕੌਮੀ ਸੁਸਾਹਤ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਸਾਹਤ ਤੇ ਸੁਸਾਹਤ ਵਿਚ
 ਸੁਸਾਹਤ ਸੁਸਾਹਤ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਖਾਲਸੇ।
 "ਸੁਸਾਹਤ ਵਿਚ ਸੁਸਾਹਤ
 ਸੁਸਾਹਤ ਸੁਸਾਹਤ ਖਾਲਸੇ
 5/12/1992
 5/12/92

ਵੰਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਦੀ ਜਬਾਨੀ

.....ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੀਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੁਨੇ ਆ ਗਏ। ਪੁਨੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਬੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਧੂ ਵੀਰ ਪੁਨੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਘਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਅਰੁਨ ਕੁਮਾਰ ਵੰਦਿਆ ਦਾ ਘਰ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵੀਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੰਬੇ ਆ ਗਏ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਮਾਰਚ 1986 ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਜਲ੍ਹ ਤੋਂ ਵੀਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਰ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਬੰਬੇ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਚਾਰ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1986 ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਫਰਾਰ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਵੀਰ ਖੁਦ ਆਪ ਹੀ

ਲਿਖੇਗਾ। ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀਰ ਸੰਧੂ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੰਬੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵੀਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਕੇ.ਸੀ.ਸਰਮਾ), ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਬਿੱਟੂ) ਅਤੇ ਵੀਰ ਸੰਧੂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬੇ ਆ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘਰ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਸੌ ਅਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਵੀਰ ਹੀ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਿਪਾਹੀ ਸੋਧ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਾਰ ਦਾ ਐਂਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਾਂਦੀ ਇੱਕ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਪਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਤੁਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਬਹੁਤ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਲੱਭੇ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਵੀਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਲੱਭੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪ ਨਿਕਲ ਜਾਓ। ਅਗਰ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿਉ। ਮੈਂ ਜੀਂਦੇ ਜੀਅ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਤਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਗਰ ਆਪਾਂ ਮਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਮਰਾਂਗੇ। ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਕਿਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੜਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੀਰ ਇੱਕ ਸਤਕ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਰੁਕਵਾਇਆ। ਟਰੱਕ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਬੰਬਾਂ ਜਿਹਾ ਟਰੱਕ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲਏ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਪਰਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਲਿਆ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਵੀਰ ਕੰਡਕਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਵਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਾਕੇ ਲਗਾ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇ ਇਹ ਉਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਲਿਸ ਵੇਖ ਕੇ ਟਰੱਕ ਵਾਲਾ ਡਰ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਟਰੱਕ ਤੋਂ ਉਤਰ ਜਾਓ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਨਵਾਦ ਕਹਿ

ਕੇ ਉਤਰ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ । ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇੱਕ ਬੁੱਝ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਨੋਂ ਵੀਰ ਟਰੇਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਬੰਬੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ । ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ । ਡੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨਾ ਬੰਬੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਲੈ ਗਏ । ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ । ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀ ਤਾਂ ਚਾਰ ਮਈ 1986 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦੱਸ ਕੁ ਵਜੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਆ ਖੜਕਾਇਆ । ਅਸੀਂ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ । ਸੰਧੂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ । ਉਹ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ । ਸੰਧੂ ਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ । ਸੰਧੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ । ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆ ਜਾਉ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਕੱਢ ਲਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਦੱਸ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤਾਈਂ ਪੁਲਿਸ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੇਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ । ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਰੋ ਨਾ । ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇੱਥੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ । ਇਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ । ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਅਸੀਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਸਿੱਧ ਪੂਨੇ ਆ ਗਏ । ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ । ਮੈਂ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇੱਥੇ ਪੂਨੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ । ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਸਤੇ ਇੰਡੋਸਜੂਕੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖਰੀਦ ਲਿਆ । ਅਸੀਂ ਕਈ ਦਿਨ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸਦੇ ਗਾਰਡ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ । ਉਹ ਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ । ਵੈਦਿਆ ਕੋਲ ਡੀ.ਆਈ.ਬੀ. 1437 ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਦਲਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਬੰਬੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੈਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਦੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਵੇਦਿਆ ਦੀ ਕਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹੋ ਸੀ ਅਤੇ ਗਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਘਰ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਘਰ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਵੀਰ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਪੂਨੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪੂਨੇ ਆਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਤਿੰਨ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੂਰਗ 'ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼' ਆ ਗਏ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਨੇ ਆ ਗਏ। 17 ਅਗਸਤ, 1986 ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੂਨੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਵੇਦਿਆ ਉਥੇ ਘਰ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਦਿਆ ਕਿਥੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੀਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਤਾਂ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਨੌਕਰ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਵੇਦਿਆ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਖੁਲ ਆਏਗਾ ਅਤੇ ਖੁਲ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਕਾਲੋਨੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਾਲੋਨੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ। ਆਖਰ ਕਾਫੀ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰੂਤੀ

ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਪਰ ਉਹ ਟੇਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਵੈਦਿਆ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗਏ ਤਾਂ ਗਾਰਡ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਗਾਰਡ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ 19 ਅਗਸਤ, 1986 ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਕੁ ਨੌਂ ਵਜੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਘਰ ਅੱਗੇ ਕਈ ਚੱਕਰ ਲਗਾਏ ਪਰ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਤਕਰੀਬਨ 11 ਵਜੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਦੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਛੱਤਰੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਛੱਤਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਵੈਦਿਆ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਕਾਰ ਵੈਦਿਆ ਖੁਦ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਕਿੱਕ ਨਾਲ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਧਰੋਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਪਾਰਕ ਕਰੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਵੈਦਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰ ਤੋਰ ਲਈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਫਿਰ ਸਬਜ਼ੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲ ਪਏ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਫਿਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਆਪਾ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਰ ਬਰਾਬਰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਰ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਬਰਾਬਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਟੇਰਿੰਗ 'ਤੇ ਵੱਜਾ। ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਦੀ ਵੀ ਖੂਨ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੈਕਾਰਾ ਗਾਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਕਾਰ ਇਕ ਸਾਈਡ 'ਤੇ ਜਾ ਵੱਜੀ। ਜਿਥੇ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ (ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ) ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਉਥੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਗਾਰਡ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਘਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੱਪੜੇ ਬਦਲੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਬੱਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੰਬੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੰਬੇ ਤੋਂ ਟਰੇਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੁਰਗ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਰਾਤ ਦੁਰਗ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਲਕੱਤੇ ਚੱਲੇ ਗਏ।

ਬੜੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੈਂ ਅਤੇ ਇਕ ਵੀਰ ਹੋਰ ਪੂਨੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਆ ਗਏ। 17 ਸਤੰਬਰ, 1986 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪੂਨੇ ਫੜੇ ਗਏ।

ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਢਾਈ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਡੰਡਾ ਬੇੜੀਆਂ ਲਗਾ ਕੇ ਸੱਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ (ਸ਼ਹੀਦ) ਦਿੱਲੀ ਫੜੇ ਗਏ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਲੱਤ ਕੱਟਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਬੰਗਾਲੀ ਡਾਕਟਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਲੈ ਗਈ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੋਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੀਰ ਦੇ ਸੱਲ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇਕਾਰਾ ਗੁਜਾਏ ਤਾਂ ਵੀਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਾਗੇ ਹੀ ਹਾਂ। ਵੀਰ ਨੇ ਵੀ ਜੇਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਵੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਵੀਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਿਵੇਂ ਭਾਈਆ। ਵੀਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿਹੜਾ ਭਾਈਆ? ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ? ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਆ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿੰਦੂ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਜੇਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੂਨੇ ਭੇਜ ਦੇਣ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣ ਲਈ। ਦਸ ਜੂਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵੀਰ ਨੂੰ ਨਾਸਿਕ ਜੇਲ੍ਹ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਪੂਨੇ ਲੈ ਆਏ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮਿਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੇਸੇ ਨਾਸਿਕ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸੀ। ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਵਿਛੜੇ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੋਰਟ

ਵਿੱਚ ਲਿੱਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੋਧਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਆਰਮੀ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬੀਬੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਕੇਸ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਨੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਵੇਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਅਸੀਂ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਝੁਕਾਂਗੇ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਹੈ। 21.10.1989 ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਫਿੱਟ ਕਰਕੇ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੰਦ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੱਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਉਤਾਰ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਜੁੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਤਾਰਨੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਦੇ ਚਪੜਾਸੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਸੁਣਾਵੇ। ਇਹ ਦਿਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕੱਢ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਮਾਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਚ ਹਰਕਤ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹੋ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਨਰਲ ਅਰੁਨ ਕੁਮਾਰ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਵਾਰ ਦੇਈਏ। ਸਿੱਖ

ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖੂਨ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਕਤਰਾ ਵਹਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਸਜ਼ਾ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਤਕਰੀਬਨ ਸਵਾ ਦੋ ਵਜੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਮਨ ਤਨ ਖਿੜ ਉਠਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਦਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੱਜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਨਿਕਲੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਅਗਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਲਤਖੜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲਮ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੋਰਟ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਟੀ.ਵੀ. ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਥੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੱਜ ਕਹਿੰਦਾ, ਪਲੀਜ਼, ਅੱਜ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਫਿਰ ਕਦੀ ਮਿਲ ਲੈਣਾ। ਜੱਜ ਉਠ ਕੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਡੰਡਾ ਬੇੜੀਆਂ, ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਅਤੇ ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬਰਫੀ ਵੰਡੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀਂ ਫੜੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਵੀਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਵੀਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਥੇ ਹੀ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਾ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੇਰ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਕੌਮ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਹਾਰ ਅਤੇ ਬਰਫੀ ਲੈ

ਕੇ ਆਏ । ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜੇਕਾਰਾ ਗਜ਼ਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ।

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੇਸ ਲਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਸਾਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ । ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ । ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ।

ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪ੍ਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲ ਕਰੋ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੀ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਕਿਹਾ ਕਰੋ । ਸਿੱਖ ਕਦੀ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ । ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਆਇਆ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਜੇਕਾਰਾ ਗਜ਼ਾਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਕਹੋ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਕੌਮ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ।.....

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖ ਦੇ
(ਇੱਕ ਖਤ 'ਚੋਂ)

ਭਾਈ ਸੁੱਖੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ
ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ
ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ
ਵੀ.ਐਲ.ਰੂਈਕਰ
ਡੇਸੀਗਨੇਟਡ ਕੋਰਟ
ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨਗਰ, ਪੂਨਾ
ਮਿਤੀ 26-9-88

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ
ਮੈਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੁੱਤਰ ਸ : ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਬਨਵੇਤ 16
ਐਫ.ਐਫ.ਕਰਨਪੁਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ 7 ਸਤੰਬਰ

1986 ਨੂੰ ਪਿੰਪਰੀ ਚਿੰਚਵੜ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਯੇਰਵਾੜਾ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਾਂ। ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਬਣਾਕੇ ਇਕ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ 2 ਸਤੰਬਰ 1988 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਤੁਸਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਨਹੀਂ' ਵਿੱਚ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ 90 ਫੀਸਦੀ ਝੂਠ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵਕੀਲ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਪਰੀ ਕੇਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਵਕੀਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੜੇ ਅਤੇ ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਬੋਲਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਕੀਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਵਕੀਲ ਮੇਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਸ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਕੇਸ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮੈਂ (ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਚੰਡਾ ਮਥਰਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ), ਨੇ ਸੋਧਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੰਡੋ-ਸਜੂਕੀ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ 'ਤੇ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਗੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਗੋਲੀ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗੀ। ਮੇਰਾ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 8 ਅਗਸਤ 1986 ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਆਏ ਸੀ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸੀ। 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਬਜਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੰਡੋ-ਸਜੂਕੀ ਚੁੱਕਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ

ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਨਿਕਲੇ । ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਆਲ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾਏ । ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕਾਰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ । ਮੈਂ ਅਤੇ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋ ਵੇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ । ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ।

ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਦਿਆ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਆਲ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ । ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ 40 ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਟੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਸੀ । ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਸਨ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਵਜਾਹ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਸੀ ।

ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਹੀ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-। ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਆਮ ਸਾਜਿਸ਼, ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼, ਮੰਦਿਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜਿੰਦਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬਿੰਦਾ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਨਿੰਮਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂ ਨਾਂਅ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ (ਮੇਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਕੀਲ ਕੋਲ ਪਈ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖ ਦਿਆਂ) ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਸੀ । ਨਾ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ । ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ । ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਪਰੀ ਪੁਲਸ ਠਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਯੇਰਵਾੜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਪਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਝੂਠੇ ਗਵਾਹਾਂ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਵੀ ਦਿਵਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕੋਈ ਗੁੱਸਾ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਪਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਐਸ. ਐਲ. ਖਟਾੜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੇ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਰਜ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਕ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸਮਝਕੇ ਉਸਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਸਮਝ ਕੇ ਮਠਿਆਈ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਜਿਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਢੱਠਾ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਵੇਖਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਜਿਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ ਲਈ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 85 ਫੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਹਿੰਦੂ-ਚੰਦੂ ਬਾਹਮਣ-ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ-ਗੰਗੂ ਬਾਹਮਣ-ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਜਕਰੀਆ ਖਾਂ ਨੇ 1733 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੜ੍ਹਾਂ-ਬੂਟੇ ਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਜੀਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 25 ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ ਅਤੇ

ਸਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ, ਨਾਦਿਰਸ਼ਾਹ, ਜਕਰੀਆ ਖਾਂ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੰਸਿਆ ਅੰਦਰ 1984 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜੋ-ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਾਦਿਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਕਰੀਆ ਖਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ। ਜਕਰੀਆ ਖਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਵਰਨਰੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਸੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਤਾਜਾ ਮਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਬਿਦਰ (ਕਰਨਾਟਕ) ਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ 12 ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਖ਼ਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਬਾਦ ਹੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਸਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ

ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਅਜਿਹਾ ਕਰਿਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਅਗਰ ਇਹਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੈਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਾਹਮਣੀ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਕੀ ਇਹੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਏਨਾ ਜੁਲਮ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਕ ਅਲੱਗ ਧਰਮ ਤੇ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਕੌਮ ਹੈ । ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਭੈਰਵ ਮਹਲਾ ੫

ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵੀ ਜੋ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨਾ ॥ ੧ ॥

ਏਕੁ ਗੁਸਾਈ ਅਲਹੁ ਮੇਰਾ ॥

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਾਂ ਨਬੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਹਜ ਕਾਬੇ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥

ਏਕੇ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ॥੨॥

ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਾਉ ॥

ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਲੇ ਰਿਦੈ ਨਮਸਕਾਰਉ ॥੩॥

ਨ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥

ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਰਾਨ ॥੪॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ

ਗੁਰ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਖੁਦਿ ਖਸਮ ਪਛਾਨਾ ॥੫॥

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਚਾਰ (ਸੈਂਟਰਲ ਆਡੀਆ) ਹੈ-ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ । ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ

ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੀ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸੇ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਟਾਡਾ' ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਸੌ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ 1877 ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ-ਕਾਨੂੰਨ (ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ) ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੰਨੇ। ਅਗਰ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ 'ਭਲੇ' (ਗੁਡ ਫੇਥ) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮਾਜਿਸਟਰੇਟ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਸਾਂ ਪਿੱਪਰੀ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਬਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲਾਰਡ ਜੀਲੀਕੋਈ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਰੀਵਿਊ ਆਫ ਦੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦੀ ਪਰੈਵੈਨ ਆਫ ਟੈਰੋਰਿਸਟ ਐਕਟ 1976 (ਇੰਗਲੈਂਡ)' ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।"

ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ' ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ 'ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (one man's terrorist is another's freedom fighter (ਕਿਸੇ ਲਈ ਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਉਹ ਅਜਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਖਰੜਾ-ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, 25 ਨਵੰਬਰ 1949 ਕਿਹਾ ਸੀ : People who are called to work it happened to be a bad lot (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ

ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਉਹ ਬੁਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ)

There is no crueler tyranny than that which is perpetrated under the shield of law and in the name of justice - B.D Montisquin (ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਨਾਅ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਢਾਲ ਵਰਤਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਭੈੜਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ)

• ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਹਨਾਂ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਜਦ ਤੱਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਦ ਤੱਕ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ।

ਅਸੀਂ ਸਵੇਰ-ਸ਼ਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੌਲ ਅਰਦਾਸ (ਬੇਨਤੀ) ਕਰਦੇ ਹਾਂ : ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਆਕੀ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਇ : ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ : ਪਵਿਤਰ ਆਦਮੀ ਰਾਜ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹੇ । ਜਿਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖੂਨ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖੂਨੇ ਕੇਸ ਬਣਾਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਾ ਧਰਮ ਚਲੇ

ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਦਲੇ ਮਲੇ

ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

26.9.

(ਮੂਲ ਬਿਆਨ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸੀ)

ਨੋਟ : ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੇਦਿਕ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਤੱਤ ਛੁਪਾ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਸਕੇ । ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ । ਕਤਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਸਲ ਤੱਥ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਫਾ 14 'ਤੇ ਛਾਪੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ ।

ਜੀ ਜਿੰਦੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ

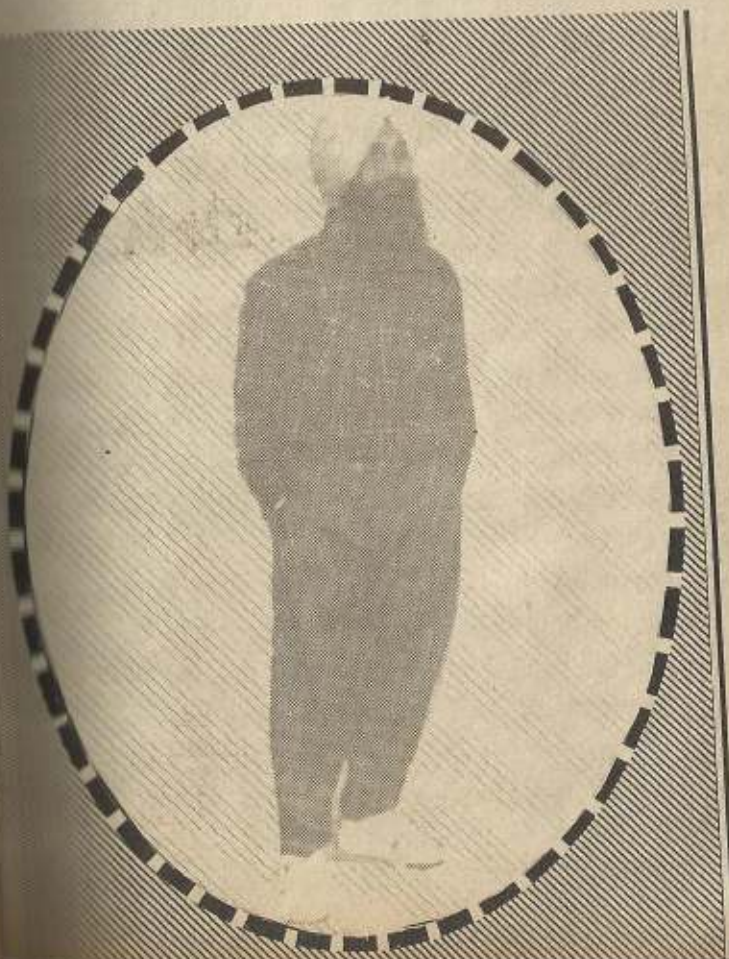
ਮਾਡੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਫ਼ਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

ਅਕਾਲ ਸਹਾਏ ।

ਸੂਰਾ ਸੇ ਪਹਿਚਾਨੀਐ, ਜੁ ਲਰੇ ਦੀਨ ਕੇ ਹੋਤ ।

ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ, ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ,

ਵੀ ਐਲ ਰੁਈਕਰ, ਸਪਸ਼ਲ ਕੋਰਟ, ਪੂਨਾ ।

ਮਿਤੀ 14-8-89

ਮੈਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜਿੰਦਾ) ਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਗਦਲੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ।

10-8-86 ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਸਤਾਨੀ' ਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ 16 ਐਫ. ਐਫ. ਕਰਨਪੁਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਨੇ ਜਨਰਲ ਅਰੁਨ ਕੁਮਾਰ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ । ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੰਡੋਸਜੂਕੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ । ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ । ਮੈਂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਰਣਜੀਤ ਦਿਆਲ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ । ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ । ਕਿਉਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸੀ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਵੈਦਿਆ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਮੀ ਦਾ ਚੀਫ ਸੀ । ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ 40 ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਟੱਕਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਸੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਅਸੀਂ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆ ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ' ਜੇ. ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ ਬੰਬਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੇਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਪੁਲਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਲਿਜਾਕੇ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਪੁਲਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਭੱਜ ਗਏ । ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਪਾਲਤੂਆਂ' ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮੌਤ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ । ਮੌਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ 'ਜ਼ਾਲਮ' ਰਿਬੇਰੋ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਪੰਜੀਆਂ ਉਡਾਅ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਜੋ ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰੀਆਂ ਦੇ ਭੁਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣਦੇ ਜਾਂ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੋਲ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਵੀ ਬੋਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਅ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਮਨ ਲਾਲ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਦੇਖ ਲਓ, ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਡੀ. ਜੀ. ਨੂੰ ਇਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਔਰਤ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਪੁਲਸ ਖੁਦ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰੈਸ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਸ 'ਤੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਖਿਲੋਣਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਵੀ ਸੱਤ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਹਿਟਲਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਹੂਦੀ ਅੱਜ ਇਸਰਾਈਲ 'ਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵੀ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਹਿਰਾਏਗਾ। ਖੂਨ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਤਰਾ ਵਗਾ ਕੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਗੇ।

ਜਾਂ ਤੱਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਦ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿਟਲਰ

ਵਰਗੇ ਜਾਲਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ।

ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਲੀ ਕਰਤੂਤ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਹੈ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ । ਰਿਬੋਰੋ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ । ਉਸ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਅੱਜ ਉਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਾਡਾ (ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਐਕਟ) ਬਣਾਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅਗਰ ਅਜਿਹੇ ਸੌ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਣਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਟਾਡਾ ਐਕਟ ਬਣਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੀ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੰਨੇ । ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ਉਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਆਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਢਾਈ ਸਾਲ ਤੱਕ ਬੇੜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਚੰਢੀ ਘੰਟੇ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ । ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਗ ਕੱਟ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਉੱਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਮਸਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਪੁਲਿਸ

ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕੀ । ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ । ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ, ਜਨਰਲ
ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਤਿਆਵਲੀ ਆਦਿ
ਕਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ
ਗਰਮ ਸਲਾਖਾਂ ਨਾਲ ਫੂਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਗ ਤੋੜ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੰਜੂ ਤੋਂ ਢਾਈ
ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ । ਇਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸਮੇਤ ਭੈਣ ਦਾ ਸਾਰਾ
ਪਰਿਵਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ । ਇਸ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ
ਜਿਹ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਭਾਣਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣੇ ਪਏ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਖਿਲਫ
ਜ਼ਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣਾ ਪਿਆ । ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ
ਗਏ । ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ
ਸਕਦੀ । ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੇ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ? ਇੱਕ-ਇੱਕ ਜੁਲਮ
ਅੱਗੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਗੇ । ਅਜੇ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ
ਅੱਗ ਸਿਰਫ ਸੁਲਘ ਰਹੀ ਹੈ । 'ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਅੱਗ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੂਫਾਨ ਦਾ
ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗੀ ਫਿਰ ਇਸ ਅੱਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ । ਫਿਰ ਤਾਂ
ਬੰਸ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ । ਪਹਾੜ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੂੰਜਦੀ
ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੂੰਜੇਗੀ । ਫਿਰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਬੱਚੇ-
ਬੱਚ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ । ਫਿਰ ਇਹ ਗੂੰਜ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ
ਨੂੰ ਧਿਲਾਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗੀ । ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਜਦ ਵੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੂਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ,

ਹਾਮੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਭਰੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ।

ਜਦ ਵੀ ਜੁਲਮ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਕਾਗ ਆਈ,

ਪਹਿਲ ਹੱਸਕੇ ਭਰੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ।

ਦੇਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿੱਧਰੇ ਆ ਜਾਏ ਗੋਲੀ,

ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਤੀ ਤੇ ਜ਼ਰੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੇ, ਜਿਹਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਹਿੱਸਕ ਤੇ
ਜਿੰਦੀ ਏ । ਇੱਕੋ ਹੀ ਮਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜੋ ਕੌਮ ਬਦਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾ

ਕੇ ਹੱਸਦੀ ਦੇ ।

ਅੱਜ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਕਤਰਾ-ਕਤਰਾ ਬਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਖੂਨ ਦਾ ਕਤਰਾ-ਕਤਰਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਦੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ । ਫਿਰ ਇਸ 'ਜ਼ਾਲਮ' ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਇਸ ਖੂਨ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਕੇ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ :-

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈਣੇ,

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਅ ਦੇਣਗੇ ।

ਸੀਸ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਲੱਗੇ ਲੱਖ ਵਾਰੀ,

ਗਲੋਂ ਸੰਗਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਲਾਹ ਦੇਣਗੇ ।

ਜਿਸ ਰੂਹਾਨੀ ਜੰਗ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਅਸੀਂ ਚੱਲੇ ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਰਗ ਅਮਰ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਰਗ ਹੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਹੈ । ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਥੀ (ਰਾਹੀ) ਬਣਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਾਰ ਸੁੱਟੀਏ । ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਫਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਬਲਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਹੀ ਪਲਟਦਾ ਹੈ । ਸਾਡਾ ਸਫਰ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਬਿਖੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਸੱਚ ਦੇ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਲੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚਾਲ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਹਨ । ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ ।

ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮਰਵਾਇਆ ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਫ਼ਖਰ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ, ਜੱਬੇਦਾਰਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ

(ਨੀਹਾ) ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਡੋਲਿਆ ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਏ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਥਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਲਮ ਕੰਬਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾਖੇਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਹ "ਜਬੈਂ ਬਾਣ ਲਾਗੈ, 'ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗੈ" ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜੋਸ਼ ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜਫ਼ੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਇਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਕੌਮੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰ ਜਾਣਾ ।

ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਆਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :

"ਲਾਹ ਦਿਉ, ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਨਕਾਬ,
ਚੁੰਮ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਕੇ ਫੰਦੇ ।"

ਕਿਉਂਕਿ ਫਰਜੰਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਤਵਾਰੀਖ ਦਾ ਪੰਨਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ ਛਾਪ ਲਾਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਨ ਰੁਤਬੇ ਬਖਸ਼ੇ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਫਖਰ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ।

"ਇਨ ਗਰੀਬ ਸਿਖਨ ਕੇ ਦੀਉ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ,
ਯਾਦੋਂ ਕਰੇਹਿ ਹਮਰੀ ਗੁਰਆਈ ।"

"ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੋ ਖਾਸ,
ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹਉ ਕਰਉ ਨਿਵਾਸ ।"

ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਕਿੱਥੇ ਨੇ, ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਤਾ ਹੋ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਸੀ,

"ਇਨ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ,
ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ,
ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੇ ਕਿਆ ਹੂਆ,
ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ।"

ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਦਸਮ

ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਕੋਮਲ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਜੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਦੀਆਂ ਤੂਫਾਨੀ ਹਨੇਰੀਆਂ ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦਾ ਕੁੱਝ ਨਾ ਵਿਗਾੜ ਸਕੀਆਂ। 1699 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦਾ ਨੇਸਤੋਂ ਨਬੂਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ, ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜੀਆ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੱਤ, ਮਿੱਝ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਫਿਰ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਾਨ-ਮਈ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੁੱਢਾ ਜੋੜ ਛੰਬ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਅਰਦਾਸੇ ਸੋਧ, ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕੱਸ ਲਏ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਦਾ ਸਿਰ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨੇਜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਟੰਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਦਸਮ ਦੇ ਫਰਜੰਦ ਅਕਾਲ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ।

ਫਿਰ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਹਿਲ ਉਸਰਦਾ, ਵੱਧਦਾ ਫੁਲਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲੱਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜਾ-ਬਾ-ਦਰਦਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਉੱਠੇ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਰੱਖੀ।

ਫਿਰ ਇੱਕ ਫਥਰੇ ਕੰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ) ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ (ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ) ਟਾਪੀ ਗੂੰਜੀਆਂ। ਤਵਾਰੀਖ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਇੰਦਰਾ ਦੀਆਂ ਧੁਰ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਜਮਪੁਰ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ ਬਚਣ ਲਈ ਬੜੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਵਰਤੇ। ਅਖੀਰ ਲੁਕਣ ਮੀਚੀ ਖੋਡਦਾ ਦੁਸ਼ਟ, ਮਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਾਤਲ, ਪੂਨੇ ਆ ਵੱਸਿਆ। ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਕੂਕੀਆਂ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ

ਸੀ, ਪਲ 'ਚ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸਵਾ ਦਿੱਤਾ । ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ
ਸਾਡੇ ਲੰਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ
ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਉਕਰਿਆ ਹੈ ।

ਦਰ ਅਸਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਤਦ ਹੀ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਜੇ
ਗੁਰੂ ਲੇਖੇ ਲੱਗੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ,

ਜੀਵਣੁ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣਕਾ,

ਭਾਉ ਆਉ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ :

“ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੋਰੀ ਆਉ ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥

ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਹੱਸ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਰ ਸਾਸ
ਵਹਿੰਦੇ, “ਪੰਥ ਵਸੈ, ਮੈਂ ਉਜੜਾਂ ॥”

ਭੈਲਣਾਂ ਤੇ ਥਿੜਕਣਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸੁਭਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੇ ਵੱਲ
ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤਾਂ ਤੇ ਮਤਸਵੀ ਲੋਕ ਵਾਲ
ਵਿਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ।

ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾਢਾ ਹੋਇ ॥

ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਰਿ ਨ ਸਕੇ ਕੋਇ ॥

ਜਾ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲਿ ਹੈ

ਭਾ ਕਿਹਾ ਮੁਹਛੰਦਾ ॥

ਤੁਧੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਨੂੰ ਸੋਪਿਆ

ਜਾ ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਜਿਸ ਜਨ ਉੱਪਰ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਤਿਸ ਨੇ ਬਿਪ ਨਾ
ਵੀਰ ॥’ ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਲਿਖ ਕੇ ਗੱਲ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੇ,

ਸੋ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ।

“ਮਰਨਾ ਮੁਨਸਾ ਸੁਰਿਆ ਹੱਕ ਹੈ, ਜੇ ਹੋਇ ਮਰਨ ਪ੍ਰਵਾਣੈ ।”

ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਾਵੇਂ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਣਖ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਜਨਨੀ ਜਨ ਤੇ ਭਗਤ ਜਨ,

ਕੈ ਦਾਤਾ ਕੈ ਸੂਰ ॥

ਨਾਹਿ ਤ ਜਨਨੀ ਬਾਂਝ ਰਹੇ,

ਕਾਹੇ ਗਵਾਵੇ ਨੂਰ ॥

ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਮੁਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਢਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਡਭਾਗੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਬਹਾਦਰ ਹੈ, ਅਣਖੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧੀਰਜਵਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਡੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਤਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। 'ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੋਨੋਂ ਸਮ ਕਰ ਜਾਨੇ, ਅਤੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦੋਇ ਕਰਿ ਕਪੜੇ।' ਅਤੇ ਜੇ ਰਾਜ ਬਹਾਲੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ, ਜੇ ਘਾਸ ਬੁਢਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਆ ਘਟ ਜਾਈ ॥ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਸਰਬ ਰੰਗ ਦਾ ਆਉਖਧ ਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹਰਨੀ ਰਸਾਇਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਸੰਕਲਪ, ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦੁੱਖ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਭੋਜਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਕ ਭੁੱਖ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਡਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇਕ ਧਰਮੀ ਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਦਿਨ ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਤਾੜ-ਤਾੜ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਲਹਨ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੇਗੀ। ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲੁਸ-ਲੁਸ ਕਰਦੇ ਜਵਾਨ ਜਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਧਸਣਗੀਆਂ।

ਅਖੀਰ, 'ਕਿਰਪਾ ਅਕਾਲ ਤੇਰੀ, ਭਈ ਜੀਤ ਮੇਰੀ' ਦਾ ਭਾਣਾ ਇਕ ਦਿਨ ਜਰੂਰ ਵਾਪਰੇਗਾ। ਕੌਮ ਦੇ ਬਾਬੇ, ਤੀਰ ਵਾਲੇ, ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਰਹਿਨਾਮਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। ਆਵਨ ਅਨਤਰੇ, ਜਾਣ ਸਤਾਨਵੇਂ, ਹੋਰ ਵੀ ਉਨਸੀ ਮਰਦ

ਜਿੰਦਾ, ਸੁੱਖਾ-41

ਕਾ ਚੇਲਾ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ । ਰਸਤਾ ਅੰਧਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਤਹਿ ਅਖਿਰ
ਸੱਚ ਦੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ । ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਕੇਸਰੀ ਨੇ ਤਖਤ ਅਤੇ
ਤਾਜ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਝੁਲਣਾ ਹੀ ਹੈ । ਫਿਰ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਹੇਗੀ
ਗੁਰੂ ਕੀ ਫੌਜ । ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ ਬਹੁਤ, ਬਹੁਤ ਕਰੇਗੀ ਮੌਜ ਅਤੇ 'ਰਾਜ
ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਆਕੀ ਰਹੇ ਨ ਕੋਇ' । ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਸੰਕਲਪ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ
ਹੋਵੇਗਾ ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ...ਜਿੰਦਾਬਾਦ

(ਸਹੀ)

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ

ਨਜ਼ਰਬੰਦ

ਘੋਰਵਾੜਾ ਮੱਧਵਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹ

ਪੁਨਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ)

ਭਾਈ ਜ਼ਿੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮਥਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖਤ
ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚੋਂ
ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ

21-10-89 ਦਾ ਦਿਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ
ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਅਦਾਲਤ ਬੰਦ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ
ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੱ

ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਨਾ ਮਾਰ ਦੇਈਏ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਮੀਨੀ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਗਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਾਂਗੇ। ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੱਥ ਸਭ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਫਿਰ ਵਕੀਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਣ ਆਏ ਕਿ ਅਸੀਂ (ਵਕੀਲ) ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਕਟੋਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ।” ਤਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਿਸ ਦਿਨ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੇਰਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਦਗੀ, ਇਹ ਜਾਨ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਅੱਜ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਚਾਹੇ ਕੱਲ੍ਹ ਚਲੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਲ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕੀ ਪਰਵਾਹ। ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।” ਫਿਰ ਵੀਰ ਨੇ ਜੇਕਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਕੀਤੇ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ। ਮੈਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਮਾਰਗ (ਰਸਤੇ) ‘ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ

ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵਾਂਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦਾ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਲੜਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਨ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਕੀ ਡਰਨਾ। ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ? ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਜੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨਗਰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦਿਉ। ਜੱਜ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਆਉਣਗੇ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ, ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੋਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਦੇ ਵੱਜ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਵੱਜ ਕੇ 17 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਵੀਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਵੀਰ ਨੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ। ਫਿਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੱਜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕੰਥ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੱਥ ਕੰਥ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਵੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ। ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਉਸਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੈਸ (ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਅੱਜ ਰਹਿਣ ਦਿਉ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਮਿਲ ਲੈਣਾ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਠੀਕ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬਰਫੀ ਵੰਡੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਧੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਖਾ ਲਈ।

ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਸ਼ਿਕ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਰਟ ਗਏ ਤਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜੱਜ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ (ਜਿੰਦੇ, ਜੁੱਸ) ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੇ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਮਿਹਨਤ ਕੇ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਸ ਦਿਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਘਰ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਜੱਜ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜੱਜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਨਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜੱਜ ਨੇ 20 ਸਾਲ ਕੱਟ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਸੁਨਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ

ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਸੁਨਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਲਈ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਮੰਗਵਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਲ੍ਹ ਜੱਜ ਨੂੰ ਭੇਜਾਂਗੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਵੀਰ ਜੀ, ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗ਼ਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਕ ਮਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਧਰਮ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਲੱਭੂ ਵੰਡ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ, ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ।

ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮਦਾਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਘੜੀਆਂ ਪਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਘੜੀ ਪਲ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਜੜਦਿਆਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਯਕੀਨ ਜਾਣੋ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਰਦਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਆਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੋ ਜਨਮਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਕੰਧ ਉਤੇ ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦੌੜ ਸਕੀਦਾ ਹੈ? ਆਖਰ ਉਸ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਸਿਰਾ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਸੁਆਸ ਆਖਰ ਮੁਕ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ। ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਜਲ ਹਰ ਥਾਂ ਵਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਪੈਦਾ ਉਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਕੀ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ

ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹੇ ਵੀ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਹੌਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਹੌਸਲੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

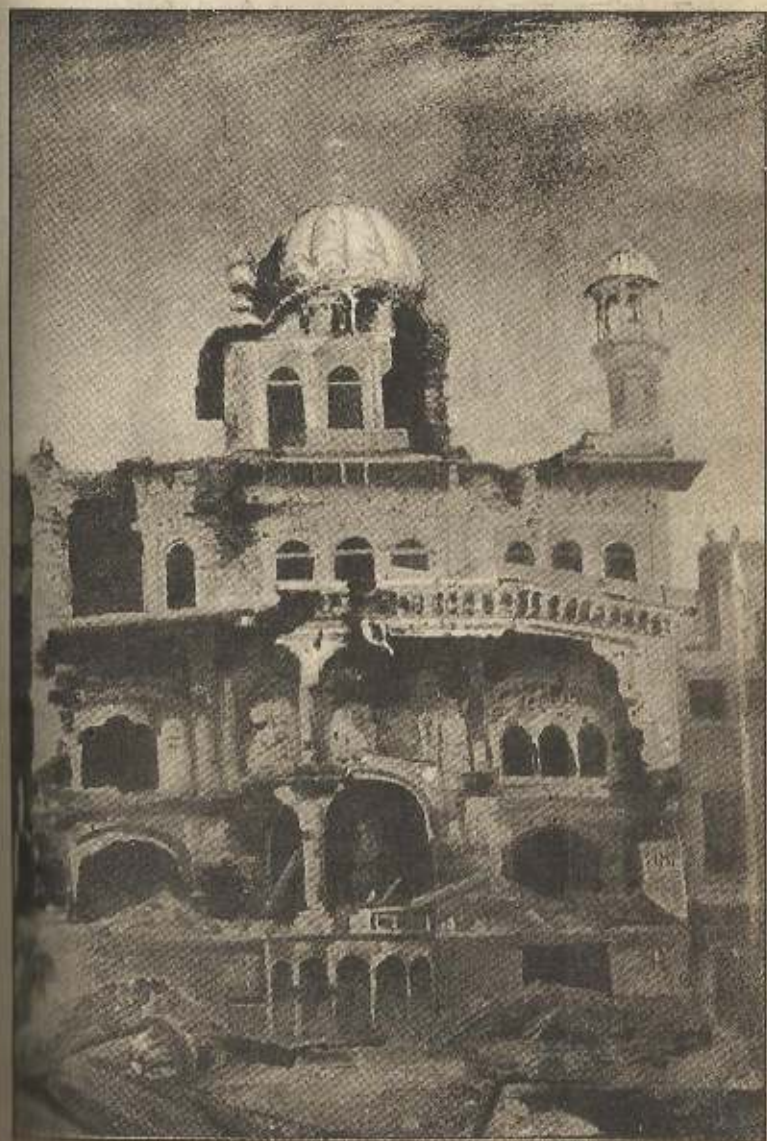
ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਵੀਰ ਦਾ ਬੈਂਕ ਕੇਸ 4-11-89 ਨੂੰ ਜੱਜ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਬੰਬੇ ਦਾ ਇਕ ਕੇਸ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਖਨਊ ਇਕ ਕੇਸ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਖਨਊ ਸਾਡੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਹੈਗੀ ਹੈ। ਵੀਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ 3-4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਾਸਤੇ ਵਧੀਆ ਵਕੀਲ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਫਿਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੋਵੇਗੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਕੀ ਵੀਰ ਜੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਦਾ ਇਕ ਗਵਾਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਦਾ ਸਾਡੀਗਾਰਡ 1, ਬਾਕੀ 170 ਗਵਾਹ ਖੂਨੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ।

ਫੋਰ ਭਰਜਾਈ ਜੀ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹੋ, ਉਸ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਨੀ। ਬਿੱਕਰ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਨੀ ਲਿਖੇ। ਭਾਜੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਟੈਲੀਗਰਾਮ ਕਰਨੀ, ਛੁੱਟ ਗਏ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ, ਕਾਲੇ ਵੀਰ, ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ। ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਰਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਖਲੋਹਰੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਖੰਬੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਚੁਤਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਆਦਿ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ।

ਜਦੋਂ ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ। ਖਾਲਸਾ ਵੀਰ ਜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ

ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਸੁੱਖੇ ਦੀ 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ
ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪਰਚਮ ਝੁਲਦਾ ਹੈ

੧੬

“ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ” ਜੀ,

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਫਰ 'ਤੇ ਪਏ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ ।
ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ 'ਰਾਸ਼ਟਰ'
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਵ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
ਦੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਲਾ ਕੇ ਅਸਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੌਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਪਹਿਲੇ
ਕਦਮ ਰੱਖੇ ਸਨ । ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ
ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਜਰਨਲ ਵੇਦਿਆ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਵੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵੱਲ
ਜਾਂਦੇ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਖੜੇ ਪੈਡਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵਧਰਿਆ ਇਕ ਅਜਿਹਾ 'ਸੁਭ ਕਰਮ'
ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਾਖਿਆਤ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲੈਣ ਹੀ ਰੀਝ, ਗੈਰਤ
ਤੇ ਅਣਖ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਸੀਂ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੋਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ
ਰਲੀ ਆ ਰਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਲਿਖ
ਰਹੇ ਹਾਂ । ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਕੂੜ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਜੋ ਵੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ, ਸੀ
ਜਾਂ ਹੋਵੇਗਾ-ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਹ
ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਰਹੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਮਹਾਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਾਂਈ
ਸੀਆਂ ਮੀਰ ਵਲੋਂ ਰੱਖੀ ਨੀਂਹ ਉਤੇ ਉਸਰੇ ਸਾਡੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਉੱਤੇ 'ਪਾਪ ਦੀ
ਮੀਥ' ਚੜੀ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਾਫਰ
ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਪੰਥ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵੱਖਰਿਆਂ 'ਹਿਸਾਬ' ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ
ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ ਨਾਲ ਬਣਦਾ 'ਨਿਆਂ' ਕਰੇਗਾ ।

ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ

ਤੁਹਾਡੀ ਫੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ
ਦਿਲਾਹੀ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਇੱਕ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ

ਹੱਟਕਾਂ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇੰਝ ਪਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਘੋਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਮੀਰ ਮਨੂੰ, ਵਜੀਦੇ, ਲਖਪਤ, ਰਿਬੈਰੋ ਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਪ੍ਰਫਾਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਗੰਮੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਛੇਕੀ ਹੋਈ ਅਤੇ "ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ" ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠਾਂ ਆਈ ਤੁਹਾਡੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਮੇਲਾ ਜੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਚੇਤਨਾ

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰੂਪ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ 'ਗਤਿ-ਮਿਤ' ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਸੋਚਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਣੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਖਰਵੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧਰਾਤਲ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਦੀ, ਸਮਝਦੀ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਤੇਜ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਤੇਜ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸੱਚ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੀਰ ਦੀ ਮੀਰੀ ਖੋਹ ਲੈਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਪੀਰ ਦੀ ਪੀਰੀ ਖਿੱਚ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ 'ਹੰਨੇ ਹੰਨੇ ਪੀਰੀ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪਰ ਬਿਪਰ ਧਾਰਾ ਲਈ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਜਾਗਰੂਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਬਿਪਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਕੁਫਰ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਤੁਰੰਤ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੀਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ "ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ" ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ "ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਬੋਲ

ਨੇ" ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ।

ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਨੇ ਉਂਜ ਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਚੇਤਨਾ ਉਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ । ਪਰ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ "ਸੰਸਾਰੀ ਦਸ਼ਾਹੀ" ਸਾਂਭਣ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਰ ਵਧੇਰੇ ਘਿਰਣਤ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਗਏ । ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ-ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਰਵਾਇਤਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਰੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰੀਕ ਸਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਲੱਖਾਂ ਲਸ਼ਕਰ ਭੇਜ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਇਸੇ ਹੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ । ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਾਡੀ ਹੁਸ਼ੀਰੀ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਇਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਸੀ । ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਕ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜਨ ਵਾਲੇ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਿੰਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੈ । ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਪਿਆ ਬੋਝ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਹਾਲ ਰੂਪ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਬ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ । ਅਸਾਂ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ "ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ" ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਕੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਕੌਮਾਂ ਕਰਵਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਬਰਬਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਬਰਬਰਾਹਟ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀਮੱਠ ਨਾਲਵਿਦਾ ਆਖ ਸਿਤਮਾਂ ਨੂੰ ਨਗਰੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਜ਼ਾਹਿਰੇ ਗੁਵੇਰਾ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰੀ ਦੀ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਨਸਲਵਾਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਈਨ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣੀ ਵਧੇਰੇ ਬਿਹਤਰ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ "ਮਰਦ ਅਗੰਮੜੇ" ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਪੰਥ ਦੇ ਅਦੁਤੀ ਜਰਨੈਲ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਛੂਹ ਅਤੇ ਸਾਥ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹਾਸਲ 100 ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਦਾ ਇੱਕ ਕਿਣਕਾ ਮਾਤਰ ਹਾਂ। ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜਿੰਦ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਵਿਰਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਜੂਬ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨਿਹੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੇਪਨਾਹ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਨਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਣਐਲਾਨੀ ਜੰਗ ਹੀ ਛੇੜ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਝਪਟਣਾ ਸਾਡਾ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਭੁੱਲਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਤੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਧਾੜਵੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਨੂੜ ਕੇ ਕਾਬਲ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ, ਬੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਕੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉੱਤੇ ਐਸੇ ਕਰਾਰੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਾਡੇ ਹੌਸਲੇ ਤੋਂ ਭੈਅ ਭੀਤ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਡਾ ਮਾਨਵਵਾਦ ਤਾਂ ਏਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਲਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੱਚੀ ਧੜਕਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੀ ਸਮਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਈ ਸਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦੇ ਜੌਹਰ

ਉਝ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਵਿੱਚ 'ਅਸਲ ਮੁਕਾਬਲੇ' ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸਾਡੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਤੇ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਫਾਇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਭਿਆ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਸੱਚ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਸਾਡਾ ਖਾਲਸਈ ਜੋਸ਼ ਸਾਡੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ । ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ! ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਹਮਲੇ (1764 ਈਸਵੀ) ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਸੁਣ !... "ਇਉਂ ਸਮਝ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਲੁਕਮਾਨ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਹੋਣੀ । ਭਾਵੇਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਬਬੇਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ... ਮੇਰੀ ਗਲ ਦੇ ਗਵਾਹ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ।"

ਅਸਾਂ ਨਿਹੱਥੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਫਿਰ ਵੀ ਵੈਦਿਆ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸਾਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ । ਵੈਦਿਆ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਸਾਡੀ ਉਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜੋ ਕਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਚੀਗਰਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਸੀਂ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਧਰਤ-ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ-ਰੱਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਮਜਲੂਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਲਿਤ ਭਰਾਵਾਂ, ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਨਿਉਟਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਅੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ 'ਖਾਲਸਈ ਸਾਂਝ' ਹਨ । ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਹੱਡ ਮਾਸ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹੀ ਲਹੂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ । ਨੀਲੇ

ਘੋੜੇ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿਰੋਕਣਾ ਹੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਨੂੰ ਘਮੰਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੀਚ, ਚੂਹੜੇ, ਚੁਸਿਆਰ, ਕੰਮੀ-ਕਮੀਨ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਗਲੀਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਬਣੇ। ਖਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਬਣੇ ਅਤੇ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ।

ਅਸੀਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਖਲੋ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਨਾਲ ਰੱਤੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਪੀੜ ਸਾਡੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਰਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਿਘ ਨੂੰ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕੁਫਰ ਦਾ ਜਾਲ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰੁਤਬੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਜਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ, ਉਸ ਸੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ।

ਇਹੋ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਦੁਆ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਾਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਆਤਮ ਵਿਸਵਾਸ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਪਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੂੜ ਕੁਸ਼ੱਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ ਹਿੱਕ ਡਾਹ ਕੇ ਖੜੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਮੁਲਕ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਲਈ ਲੜਨ ਤੇ ਜੂਝਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਬਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਏ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਬੇਅੰਤ ਤੇ ਸਤਵੰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਨ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਜਾ ਪੂਨੇ ਢਾਹਿਆ।

ਅਸੀਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ

ਸਾਡੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲਕੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਪੀਲ ਨਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਅਸੀਂ

ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਉਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਕੇ ਰੂਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿਮ ਦੀ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ । ਸਾਨੂੰ ਰਤਾ ਵੀ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਕੇ ਬੁਲਬੁਲ ਦੇ ਗੀਤ ਵਾਂਗ ਹੌਲੇ ਫੁੱਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਵਰਗੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਚਮਕ ਹੈ ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਮੰਗਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਸੁਭਾਗ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਸਹਾਦਤ ਦੇ ਹੁਸੀਨ ਤੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ-ਕੋਲ ਖਲੋਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਇਹ ਰੂਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਭੋਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਮਝ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਮਹਾਨ ਐਮਰਸਨ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਲਈ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।" ਸਾਡੀ ਸਹਾਦਤ ਵਿੱਚ ਸੁਕਰਾਤ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਹੈ ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਵਰਗਾ ਟਿਲਾਹੀ ਜਨੂੰਨ । ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਉਤੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਸਥਾਨ ਆਪਣੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ, ਖ਼ਰਾਬ, ਫਲਸਫੇ, ਗੂੜੇ ਇਲਮਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਥ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਰਗ ਤੋਂ ਵੀ ਨੇੜੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਦਮ ਨਹੀਂ ਭੀਤਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਡੂੰਘਾਣਾ ਵਿਚਲੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਮਰਜੋਤ ਹਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ।

ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਗਰੂਰ ਹੈ

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਸਰੀਰਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ, ਨਵੀਨ ਤੋਂ ਨਵੀਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਤੀ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਲੱਖਾਂ ਲਾਹੇ, ਲਸ਼ਕਰਾਂ, ਭੀਜਾਲ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਛੋਟੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਉਤੇ ਧੌਸ ਜਮਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਉਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਗਰੂਰ ਹੈ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖੋ । ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਗਰੂਰ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਨਿਰਵੇਰ ਦਾ ਸੋਹਿਲਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ

ਅਸੀਸਤੀਆਂ ਦਾ ਅਮੁਕ ਖਜਾਨਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਖਲਾਰ ਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ :

ਫੀ ਗਰਦਿਸ਼ ਬੇਵਫਾਏ ਜਮਾਂ ।
ਕਿ ਬਰ ਹਰ ਬਹੁਜ਼ਰਦ ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਂ ।
ਅਰਥਾਤ ਕਿ ਜਮਾਨੇ ਦੀ ਬੇਵਫਾ ਗਰਦਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ । ਇਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲੈਣਾ ਹੈ ।
ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਬੇਵਫਾ ਗਰਦਿਸ਼ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਕਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ । ਹਉਮੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗ੍ਰਿਸ਼ ਲਿਆ ਹੈ । ਵਕਤੀ ਤੇ ਆਰਜੀ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਤੁਲਨ ਟੁੱਟਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵੰਨ ਸਵੰਨੇ ਰੰਗ ਤੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸਦਾਚਾਰ, ਨਿਆਂ, ਅਕਲ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਤੇ ਦਰਿਆਇਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋ ਗਏ ਹੋ । ਤੁਸੀਂ ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋ

ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ । ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਲੱਦ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਪਛਤਾਵਾ ਜਾਂ ਤੌਬਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਏ । ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵੇਗ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ । ਤੁਸੀਂ ਇਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫੂਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਜ਼ਿਲ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਖੋ ਬੈਠੀ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਘਾਇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੁਸਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਫਕੀਰੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਅਨੁਬੰਧ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ । ਅਸਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਪਰਖਣਾ । ਇਸ ਉਤੇ ਆਤਮਿਕ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਘੋਰ ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ ਹਨ ।

ਜਹਾ ਆਪਣਾ ਖੂਨੀ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖੋ

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ, ਪਾਰਖੂ ਵਿਧੀ, ਸਿਆਣਪ, ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਇਖਲਾਕੀ ਆਧਾਰ

ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਪਿਛੋਂ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਖੁਨੀ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਸਕੋਗੇ।

1947 ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕੌੜਾ ਸਵਾਦ ਸਾਨੂੰ ਚੱਖਣਾ ਪਿਆ । ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ 95 ਫੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ । ਪਰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਹੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ/ਜਾਤਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਭੁਰਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪਟੇਲ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕੁਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ।

ਦੱਧ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੋਗਣਾ ਪਾ ਕੇ

ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਲੈਣ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ 19 ਜੂਨ 1966 ਵਿੱਚ ਪਿਛੋਂ ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੋਗਣਾ ਪਾ ਕੇ। 1966 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਲੰਗੜਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਰਵਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਰਾਹ ਅੰਗਰੀਠ, ਦਿਸ਼ਾਹੀਠ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੜ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਸਾਂਵੇਪਨ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਨਅਤ ਤੁਹਾਡੇ ਰਹਿਮ ਉੱਤੇ ਹੀ ਰਹੇ ਅਤੇ
ਜਿਸ ਕੰਮ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਖਲੋ ਨਾ ਸਕੀਏ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਰ
ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਮੰਗਦੇ ਬਣੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ
ਸਨਅਤ ਨਾ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਭਾਰੀ ਸਨਅਤ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ
। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰੱਖਣਾ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬਸਤੀ

ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਹ-ਰਗ ਵੱਢ ਰਹੇ ਹੋ

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਐਸੀ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਵਲੋਂ, ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ ਵਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲੋਂ, ਗੱਲ ਕੀ ਆਪਣੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀਏ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ 'ਅੰਦਰੋਂ' ਮਾਰ ਕੇ 'ਚਾਕਰ' ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡਾ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਰਹੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਜਾਈਏ।

ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਬਨਾਵਟੀ ਲਿਸ਼ਕ-ਪੁਸ਼ਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਜ਼ੇ-ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਲਈਏ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਹਰਗ ਵੱਢ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾ ਹੀ ਛਾਣਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਰ ਕਦਮ ਦੀ ਬਿਤਕ ਰਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਲਹੂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ, ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਆਪਣੇ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ, ਵੱਖਰੇ ਤੇ ਖੁਦਮੁਸ਼ਤਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ :

ਹਮ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਜ ਲਿਖ ਦੀਆ ।

ਖਾਲਸੇ ਦੇਇ ਭੇਟ ਸਿਰ ਲੀਆ ।

ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਖਮ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਂਡਾ "ਖੀਨਿ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਵਾਲਹੁ ਨਿੱਕਾ" ਹੈ। ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹਰ ਹੀਲੇ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਮਾਇਆ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੁੱਚੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਉਚੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਫ਼ਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਲਿਵ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲੋਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਦੁਸ਼ਮਣ

ਭਾਗਵਤ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਾ ਛੱਡੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਿਆਨਕ
ਭਿਆਨਕ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਬਤ,
ਨਹੱਥਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਵਿੱਚ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ
ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਹਿੰਸਾ

ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਖੁਦਾਈ ਸਿਫਤਾਂ
ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ
ਜਯੋਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਦੇਣਾ
ਹੈ ਕਿ ਜੇਤੂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈ
ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਖਲਾਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗੁਰੂ-
ਲਿਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਪਸੀ ਤਾਲ ਨਾ ਟੁੱਟੇ। ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਮੁੱਖ
ਧਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਲ ਜਾਣ ਲਈ ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੇ
ਆਤਮਕ ਬਲ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗੁਰੂ-ਲਿਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲਾ ਤਾਲ ਹੀ
ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਗੂੜੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਕਰਨ
ਵਾਲ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ
ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਖਾਲਸੇ ਦਾ
ਗੁਰਾਵਲ ਦਸਤਾ ਹਨ। ਇਹੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਖਾਲਸੇ
ਦੀ ਸੁੱਧ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਗੂਣਾ ਹਿੰਸਾ
ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਡਾ ਵਾਰ-ਵਾਸਤਾ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸੰਸਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ
ਜਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸੀਲੇ ਹਨ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰਵਾ
ਹੈ, ਅਕਲ ਤੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਬਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਾਰ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੇਠ
ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਜਸੂਸੀ ਚਾਲਾਂ ਹਨ, ਖਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਚੰਭਿਤ
ਉਡਾਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਹਨ। ਪਰ ਫਿਰ
ਕੀ ਹੋਇਆ? ਠੀਕ ਹੈ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਲੜਨਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ
ਸਿਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੰਬਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰੂਹ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਬਦੀਆਂ
ਹਨ। ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਹੀ ਬਲ ਸੀ ਕਿ ਮੁਠੀ ਭਰ ਸਿੰਘ
ਕਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹਕੂਮਤ

ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਝੜੀ ਹੀ ਤਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚਹੂੰ ਕੁੰਟਾ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਲਿਤ ਭਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਖੌਤੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਹਾਲ-ਪਾਰਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੀ "ਅਰੂਪ ਚਾਲ" ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ।

ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਖਲਾਕ ਪੱਖੋਂ ਆਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਫਰ ਉਤੇ ਅਜੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਾਡਾ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਪੇਤਲਾ, ਸਤੱਈ ਤੇ ਓਪਰਾ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡੇ ਤੇ ਚਾਅ ਖੋਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਢਾਹ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ।

ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭੈਅ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਦ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ "ਨਾ ਭੈਅ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਾ ਭੈਅ ਮੰਨਣ" ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ।

ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰੋ! ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਮਲਾਂ ਤੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਅਰਥ ਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ? ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਿਉਂ ਦੇਈਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਬਚਨ ਤੇ ਕਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਫੁੱਫਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਸਿਲਸਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਅਸੀਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਅਰੰਮੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੱਗੇ ਅਸੀਸ ਦੀ ਸਿੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਾਬਰ ਦਾ ਹਰ ਵਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਮੂਲ ਬਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਕਰ, ਸਬਰ ਤੇ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਰੁਤਬਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ, ਸਜਾਵਟ ਤੇ ਤਾਕਤ ਖਿੱਚਾਂ ਪਾਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਖਲਾਕੀ ਸੁੱਚਤਾ, ਸੂਰਮਗਤੀ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਨਿਆਰਾ ਰੂਪ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਸਵਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਅਫੁੱਹ ਅਤੇ ਉਚੇਚਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਜੋਦੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੈ

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਰ ਭੱਜਦੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਮਤਭੇਦ ਆ ਖਲੋਣ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗੁਰਮਤਾ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨਨ ਜੋੜਦਾ ਤੇ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਓ ਸਾਡੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰੋ ! ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਲ ਵਹੀਰਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਘੱਤ ਰਹੇ । ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਬਾਹਾਂ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਪੀੜ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੋਣ ਲਈ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸ਼ੌਂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨੀ ਵਸਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਧੜੇ ਪਾਲਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ 'ਆਪਣੇ ਧੜੇ' ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਉਤੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਸਾਸ਼ੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਉਤੇ ਡਿਗਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਾਣ ਸਮਝਦੀ ਹੈ । ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਕਰਕੇ, ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਮਤ ਉਚੀ ਚਰਨ ਦੀ ਦੁਆ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਚੁਨੌਤੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਕੀ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ, ਜੁਝਾਰੂ ਵੀਰੋ, ਇੰਝ ਕਰੋਗੇ ?

ਮਿੱਠੇ ਮਹੁਰੇ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹੋ

ਸਿਰ ਤਲੀ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੁਰੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹਾਣੀਓ ! ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁੱਧ-ਸਰੂਪ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ

ਦੀ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਰ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 'ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ' ਉਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਆਈ ਇਸ ਲਹਿਰ ਪਿਛੇ ਲੁਕੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਤੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜਹਾਦ ਛੇੜੋ। ਨਿਕੇ-ਨਿਕੇ ਰਾਜਸੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਹਿਰ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਜੋੜ ਤੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਅਗੇ ਸਿਦਕ ਡੋਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਤਾਜ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਉਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸੰਭੜੇ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਅਗੰਮੀ ਵਾਟਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਗੰਮੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਦੀ ਝਲਕ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ "ਮਨ ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਹੋਰ" ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਕੱਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪੜਵਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੱਚ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਦਾ ਇਕ ਭਾਗ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਮਹਾਨ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਬਾਰੇ ਖਾਲਸਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ 'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਜੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਬ ਮੇਲਾ ਹੋਏਗੀ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਅਨੁਭਵੀ ਖਾੜ ਮਾਰੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਹੈ, ਇਕ ਵੱਡੀ ਹਿਲਚਲ ਹੈ। ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੇਖਿਆਂ ਇਹ ਇਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਚੈਨ ਅਤੇ ਅਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਲਾਅ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਮਾਲਕ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਦੀਵੀ ਤਾਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ

ਦੇ ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਵਿੱਚ ਗਰਬ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਧੁਰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਲਦਾ ਇਹ ਜਜ਼ਬਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਆਤੰਕ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੀ ਜ਼ਾਰਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ।

ਪਰ ਜ਼ਾਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਜੋ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਉਭਰੇ, ਉਹ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੀਝ ਦੇ ਵਗ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਂਭ ਸਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੇੜਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕੋਸ਼ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹੋ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਭਾਵਲ ਬਣ ਗਏ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਚੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਮੁਜ਼ਰਿਮਾਂ ਦੇ ਘੁਰਨੇ

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਜਿਥੇ ਮੁਜ਼ਰਿਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਦਿਆਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਹੋ ਸਰ-ਜਮੀਨ ਅਜਿਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਨਗਾਹ ਬਣ ਗਈ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਮੁਰਾਦ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਸ਼ਟਾਏ ਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਧੁਆ ਤੇ ਰਿਬੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਜੋਕੇ ਨਾਜ਼ੀ ਸਫਾਰਤੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਹੱਸ ਹੇਠ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਝੁਲ ਰਹੇ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਝੁਲ ਰਹੇ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਇਹ ਆਸ ਬਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਲਈ ਇਹ ਘੁਰਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ । ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਘਾਹੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਰਜਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ

ਜਿਸ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਜੋ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ

ਦੀ ਜੋ ਅੱਗ ਸਿੰਘਾਂ ਉਤੇ ਵਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਬੋਝਾ ਮਾਸਾ ਸੇਕ ਤਾਂ ਲਿੰਕਨ, ਐਮਰਸਨ, ਰੂਸੋ, ਵਾਲਟੇਅਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ ਰੰਗ ਇਕੋ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਓ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਤਾੱਘ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਕਦਰਾਂ, ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਭਿਆਂਕਰ ਸੋਕਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰ-ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਮਨ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ, ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਸਭ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸੀਲਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ।

ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪਰਚਮ ਝੁਲਦਾ ਹੈ

'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਜੀ ! ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪਰਚਮ ਝੁਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਹੀ 'ਤਲੀ ਉਤੇ ਸੀਸ' ਧਰਨ ਦੇ ਕਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਦੀ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਲਾ ਕੀ ਡਰਾਉਣਗੀਆਂ ?

ਇਸ ਬੇਵਫਾ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਤੇ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਗੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਇਕ ਜਿਸਮ ਵਾਂਗ ਹੋਏਗੀ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਸਕੀਏ।

ਅਸੀਂ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਡਰਾਂ, ਲਾਲਚਾਂ, ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੌਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਲਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਲਿਕਤਾ, ਇਸ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਛੱਬ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਰਸਬਜ਼ ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਜਾਹੇ-ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇ । ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਨੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਇਕ ਚਿਣਗ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਚਿਣਗ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਅਸਮਾਨ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਇਸ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੂਰਨ ਖੇੜੇ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਡੋਲ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਸਾਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ।

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਕੌਸਾ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ ਜੋ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਟਕਰੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਹੈ ।

ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਏ; ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਆਖਣਾ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਫੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਦਿਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਸਿਦਕ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਬਣ ਤੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ ।

ਲਗਤੀ ਸੁਬਾਨਿ ਜੋਤਨਹਾਰੈ ਜੋਤੀਆ ॥

ਨਾਨਕ ਲਹਰੀ ਲਖ ਸੋ,

ਆਣ ਡੁਬਣ ਦੇਇ ਨਾ ਮਾ ਪਿਰੀ ॥

ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਏ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਕਬੂਲ ਕਰੋ । ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਜਾਦੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਬਲ ਰਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲਲਕਾਰ ਮੁੱਠੀ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਤੜ-ਤੜ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵੈਣ ਹੋਣ ।

ਹਾਸੀ ਦਾ ਰੌਸ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਰੜੇ ਦੀ ਗਲਵਕਤੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਪਰ

ਜੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ 'ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਹਿੱਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਚੁੰਮਣ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਗਰਮ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰ-ਜਮੀਨ ਹੋਰ ਵੀ ਜਰਖੇਜ ਹੋਵੇ ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ !!!

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ :

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਪੁੱਠਾ ਜੇਲ੍ਹ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, 4 ਮਈ 1990)

ਜਮੀਨਾਂ

'ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ' ਜੀ ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਬਿੱਚੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਸਥਾਨ ਹੈ । ਇਹ ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਜਜਬਾਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ । ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਸਾਡੀ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰੋ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ, ਜਨਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :

- ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲ ਲੱਕੜ ਦੀ ਗੋਲੀ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਪਾ ਕੇ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਘੁਮਾਉਣਾ ।
- ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਸੀਆਂ ਮਿਰਚ ਪਾਉਣੀਆਂ ।
- ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛੱਤ ਨਾਲ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾਉਣਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਨਾ ਜਾਣ ।

- * ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਜੋੜਾਂ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰਨਾ ।
- * ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਰੰਟ ਲਾਉਣੇ ।
- * ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ, ਤੇ ਲਿੰਗਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਨਾ ।
- * ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ, ਸਾਹਮਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਨਾਉਣਾ ।
- * ਭੈਣਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਵਾਉਣਾ, ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜਨਾ, ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ, ਹਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਨਾਉਣਾ ਤੇ ਗਰਭਵਤੀਆਂ ਦੇ ਗਰਭ ਡੋਗਣੇ ।
- * ਦੋਹਾਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਕੇ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਪਾੜਨਾ ।
- * ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਸੇ ਰੱਖਣਾ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨੰਗੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧੁੱਪੇ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਣਾ । ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਸੌਣ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ।
- * ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਥੋਕ ਵਿੱਚ ਕੁੱਟਣਾ, ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ।
- * ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਣੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੇ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਪੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
- * ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਨਮਰਜੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਫੂਕ ਦੇਣਾ ।
- * ਵਰੀਟਿਡ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਨਾਉਣਾ ।
- * ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਵਾਰਦਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਨਾਉਣਾ ।
- * ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਉਮਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਹਤ ਦਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਣ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ । ਜੇ ਕੋਈ ਖਰਾਬ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਾਹ ਭਲੀ, ਜੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਾਸ਼ ਚੁੱਕਕੇ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ

ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇ ਦੇਣੀ ।

- ਰੂਪੋਸ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਢਾਹੁਣੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਭੰਨ ਤੋੜ ਦੇਣਾ, ਫਸਲਾਂ ਉਜਾੜਨੀਆਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਚੁੱਕ ਲੈਣੀਆਂ ।
- ਰੂਪੋਸ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ।
- ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਜੁਬਾਨੇ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ । ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵੱਲ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਸੀਏ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇੰਝ ਕਿੱਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੱਝੇ, ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਪਸ਼ੂ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
- ਰੂਪੋਸ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ।
- ਪੁਛਗਿਛ ਕੇਦਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਕਹਿਣਾ ਵਧੇਰੇ ਬਿਹਤਰ ਹੋਏਗਾ, ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟਣੇ ਲਾਉਣੇ, ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਕ ਲਾਉਣੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਲਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੀ ਯੋਗ ਨਾ ਰਹਿਣ । ਟੱਟੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਮਿਰਚਾਂ ਲਿਬੜੇ ਡੰਡੇ ਧੱਕ ਦੇਣੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਮਲ ਮੂਤਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਲੱਤਾਂ ਖਿਚ-ਖਿਚ ਕੇ ਚੱਡੇ ਪਾੜਨੇ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਹੁੰ ਪੁਟ ਦੇਣੇ, ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਰ ਦੇ ਕੇ ਲੂਣ ਪਾਉਣਾ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਜਲਾਦਾਂ ਲਈ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ।
- ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾਉਣੇ ਤੇ ਛੱਡਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁ: ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡਣਾ ।
- ਜੇ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਜਾਂ ਰਸਾਲਾ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਉਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਣਅੰਲਾਨੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਾਉਣੀ ।
- ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੂਰਵਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਉਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦੇਣੀ । 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 30 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਵਕ ਘਿਰਾਓ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਮਿਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ।

ਆਪਣੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਕੁਫਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਲਾਉਣਾ ਅਰਥਾਤ ਜਬਰ ਉਤੇ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਡੀਓ, ਟੀ.ਵੀ.ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣਾ ਪਰਚਾਰ ਵਿੱਢਣਾ ।

ਜਗਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਗੁੰਡੇ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੇਂਠ ਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣਾ, ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ । ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਮਤਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਨਾਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵਿਗਾੜਨਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ 'ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 'ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ' ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ 'ਆਲਮ ਸੈਨਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਇਹੋ ਗਰੋਹ 'ਪੰਥਕ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ' ਅਤੇ 'ਰੈਡ ਬਰਗੇਡ' ਹੇਠ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ । 'ਪੰਥਕ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਫੋਰਸ' ਨਾਂਅ ਆਲਮ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਰਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਪੰਥਕ' ਲਗੇ । ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਲਮ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ । ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿਲ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ ਨਾਲ 15 ਸਤੰਬਰ, 1988 ਨੂੰ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਵਡਿਆਈ ਨਾਲ ਇਹ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਗ਼ਰਿਆ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ : 'ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਖੁਫੀਆ ਦਸਤਿਆਂ (ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ । ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।'

ਅੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਯਾਤਰੂਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਯੁਵਕਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਖੇ ਪਿਆਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਖਤਮ ਕੀਤਾ । ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੁਰਨਾ ਬਿਰਨਾ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇੰਜ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੇਲ੍ਹ ਬਣਾ ਕੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਬੁਲੇਟਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਰੂਹ ਵੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਇਖਲਾਕ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਸੁਰੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿੱਚ ਭੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।

ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਜਾਣਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿੱਪ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਚਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੂੰਹ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਸਾਰੀ ਟਰੈਫਿਕ ਬੁੱਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਧਾਵਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਲ ਸੈਨਾ, ਜਲ ਸੈਨਾ ਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ-ਭਿੰਨ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

- * ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ ਜਾਏ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਬਚਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ।
- * ਫੌਜ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਏਨੀ ਜਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਮਲਬੇ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣ ਗਈਆਂ । ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ 800 ਮਕਾਨ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।
- * ਫੌਜ ਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਗਰੰਥੀਆਂ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ, ਯਾਤਰੂਆਂ, ਔਰਤਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਖਾੜਕੂ ਸਨ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਆਖਦੀ ਹੈ ।
- * ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਤਾਜਾ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ।
- * ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਜਖ਼ਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਸਹੂਲਤ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਜਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਥੋੜੀ ਸੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਖੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਫੌਜ ਨੇ ਘਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਂ ਜਖ਼ਮੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਹਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ ।
- * ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ ।
- * ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ । ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਖ਼ਰਾਬਿਓ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕਾ-ਸਬੰਧੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕਿਆ ।
- * ਜਿਹਨਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਵੀ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੇਜ ਕੇ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ

ਕੀਤਾ । ਇਸ ਜੁਲਮੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿੱਚ ਮਿਰਤਕ ਜਾਂ ਮਿਰਤਕ ਬਣਣ ਦੇ
 ਚਾਹਵਾਨ ਹੀ ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ ਲਈ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਨ ।
 * ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਿਸੇ
 ਸੰਤਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਦਬ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ।
 * ਸਭ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੇਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭੋਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
 ਅਤੇ ਇਹ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
 ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨੀ
 ਭੋਟ ਕਰਨਾ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੰਨੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ
 ਪਾਪ ਹੈ । ਇੰਝ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ
 ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਧਰਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਕਿਵੇਂ ਅਦਾ
 ਕਰਨੀ ਹੈ ।

* ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਰੇ
 ਤੱਕ ਜਾਂ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ ।
 * ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਢਾਹੇ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਕਹਿਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੋਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੈਨਾ
 ਨਹੀਂ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੀ
 ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵੀ ਹੱਟਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ
 ਸੀ । ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੌਜੀ ਵਧੀਕੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ
 ਲਈ ਹਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ
 ਗਈ ।

ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੁਖੜੇ ਸਹਿਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ
ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ
ਪਰਿਵਾਰ ਜੀਉ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ
ਸਾਰੇ ਵੀਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ।
ਆਪ ਜਿਹੇ ਕੌਮੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ
ਕਲਾ ਹਰ ਵਕਤ ਲੋਚਦੇ ਹਾਂ ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੱਲ ਹੀ ਆਪ
ਜੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ । ਪੜ੍ਹਕ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ
ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ 'ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੈ
ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਥ ਲਈ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਜਾਨਾਂ
ਵਾਰੀਆਂ । ਇਸ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਬੁਰਾਈਆਂ
ਨਾਲ ਭਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ
ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੁਖੜੇ
ਸਹਿਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚਾ ਸੂਰਬੀਰ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਉਣ
ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਂਦਾ।
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਸਹਿਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬੜਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ
ਵਾਲਾ ਹੈ । ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤੇ ਰੱਬ 'ਤੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਹਨ । ਸ਼ੁਰੂ
ਜਿਸ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵਲੋਂ ਜਗ੍ਹਾ-

ਜਗ੍ਹਾ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਚਮਕਣਗੇ। ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਅਭਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾਏ ਹੋਣ, ਜਿਉਂਦੇ ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਣ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹੋਣ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਤਨ ਚਿਰਾਏ ਹੋਣ, ਜਿਸ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਖੰਫ ਜਾਂ ਢਾਹ ਜਾ ਰਹੇ ਜੁਲਮ ਤਾਂ ਕੀ ਬਲਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਕਦਾਚਿਤ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਜਾਬਰ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜੁਲਮ ਕਰ ਲੈਣ। ਸੰਘਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਦੀ ਤੇ ਨੇਕੀ ਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੇ ਆਖਰ ਜਿੱਤ ਨੇਕੀ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਮ ਆਉਣ, ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ, ਵਾਰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਖੂਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਿੱਤ ਤਾਕਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਦਬਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਖਾਲਸਾ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਖੁੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਸੱਜ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਹੀ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਅਨਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਹੜਾ ਵਲੋਂ ਭੋਗ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਚਲ ਰਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਨੇ ਮਨੇ ਰਿੱਸਾਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੋਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਜੁਲਮ ਢਾਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਪੰਥ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੱਕੀ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਫਖਰ ਹੈ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੰਜੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੀ ਫੋਟੋਆਂ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਅਸੀਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰੀ 'ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼' ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੱਸਣਾ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਜਾਉ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਗਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹੋਰ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸਦਾ ਹੀ ਅਡੋਲ ਚਿੱਤ ਰਹਿਣਾ, ਜੋ ਵੀ ਸਾਡਾ ਵਸ ਚਲੇਗਾ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਅਡੋਲ ਚਿੱਤ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹਾਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੌਮਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਕੌਮ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰ ਕੇ ਰਸਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਹੀ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰਸਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਢੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ-ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਡੋਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਾਸਤੇ ਅਸਹਿ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਥੇ ਦੋ ਵੀਰ ਹੋਰ ਹਨ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੂਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਸੇਵਾਦਾਰ' ਹਨ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੰਡ ਗਦਲੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ 16 ਐਫ. ਐਫ. ਮਹਿਸੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਨਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੰਗਾ ਨਗਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ: ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪੂਰਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਟਕਸਾਲ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸਾਡੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਤਾ ਸਾਹਿਬ

ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ-78

ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣਾ ।

ਅੱਛਾ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਹੁਣ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਉ । ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਖਿਆ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹਾਂ । ਚਿੱਠੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਦੇਣਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ,

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ,।

ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ

੧-੪-੬੨

ਹਰ ਕੰਡੇ ਕੰਡੇ ਤੋਂ ਸੁਗਾਥ ਪੈਂਦਾ ਹੋਇ ਏ।

ਉਭਾੜੀਏ ਸਰਬਤ ਨੂੰ ਸੁਗਾਥ ਪੈਂਦਾ ਹੋਇ ਏ।

ਸੰਦਰ ਉਭਾੜੀਏ ਤਾਂ ਤੁਸਾਥ ਪੈਂਦਾ ਹੋਇ ਏ।

ਉਭਾੜੇ ਜਣ ਨੰਜਾਨਾ ਦੇ ਖੂਨ,

ਤਾਂ ਇਨਕਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਇ ਏ।

ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਢੱਠਾ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਟੈਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਲੇਸ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ "ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ" ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਧੁਰ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਤੱਕ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਬਾਰੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਧੁੰਦ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆਏ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗੁਲਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਤੇ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉਸਦੀ ਕੀ ਥਾਂ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਹੀ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਗੰਗੂਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵੇਸੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਜਿੱਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ—ਆਪਾਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ—ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭਾਂਵੇਂ ਆਪਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਾਂ ਪਰ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਾਲਮ ਗੰਗੂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਕੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ। ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ।

ਇਹ ਜ਼ਾਲਮ ਗੰਗੂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜੁਲਮ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੀੜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ। ਉਹੀ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਭਾਗਵਾਲੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ।

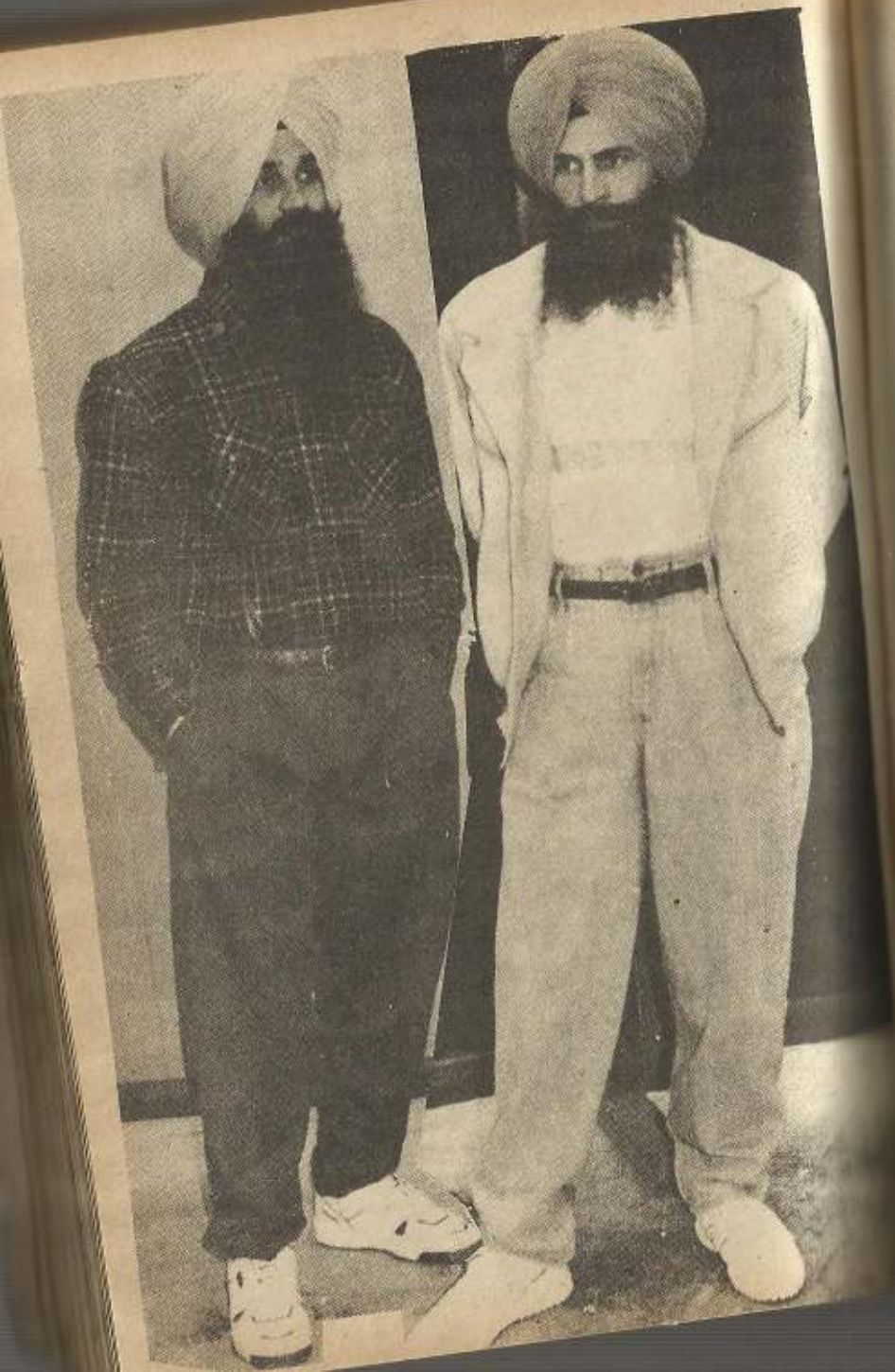
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਬੇੜੇ ਬੰਨੇ ਲੱਗਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੀ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਹੀ ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸੁਣਨੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆਂ ਮਨ ਮੋਤੀ ਵਰਗਾ ਕੀਮਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਗਿਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਰੁੱਖ ਹਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਖ ਵਿੱਚ ਮਾਨੋ ਜਿੰਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਹਿਰਦਾ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਊਣਾ ਫਿਟਕਾਰ ਯੋਗ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਹੀ ਪੈਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿਮਰਦੇ ਰਹੀਏ ਉਹ ਰੜੇ ਥਾਂ ਵੀ ਮਾਨੋ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਸ ਥਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਿਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵਸਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਉਜਾੜ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਫੀ ਖਰਾਬ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮਰਨਾ ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਹੈ ਫਿਰ ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਆਪਾਂ ਪਾਧੀਂ ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਪਰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਮੌਤ ਦਾ ਖੇਲ ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਪਣਿਆ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਕੋਈ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਵੀ ਜਰਨਲ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਤੇ ਦੁਸ਼ਨਬਾਜ਼ੀ ਫੁੱਲ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ (ਸਾਡੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ) ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਥਰ ਥਰ ਕੰਥ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਭੱਖਿਅਕ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ। 'ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ' ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਵਿਸਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੱਰਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। "ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਸਾਹਿਬ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਰਿਆਇਤ" ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਅੱਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਰੰਗਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾਂ ਖੂਨ ਦਾ ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਵਹਾ ਦਿਆਂਗੇ
ਅਸੀਂ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ,
ਸਦਾ ਸੱਚ ਦੇ ਪੰਥ ਤੇ ਅੜਨ ਵਾਲੇ,

ਧਰਮ ਕੌਮ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਮੂਹ ਉੱਤੋਂ,
 ਅਸੀਂ ਵਾਂਗ ਪਤੰਗਿਆਂ ਸੜਨ ਵਾਲੇ,
 ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਮੌਤ ਕੋਲੋਂ,
 ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ,
 ਸੀਸ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਲੀ ਉੱਤੇ,
 ਗਲੀ ਧਾਰ ਦੀ ਫੇਰ ਹਾਂ ਵੜਨ ਵਾਲੇ,
 ਅਸੀਂ ਜੰਮੇ ਹਾਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ,
 ਫੁਲੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ।
 ਜੇਕਰ ਜੀਆਂਗੋ, ਜੀਆਂਗੋ ਅਣਖ ਦੇ ਨਾਲ,
 ਜੇਕਰ ਮਰਾਂਗੋ-ਮਰਾਂਗੋ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ॥

ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਸੋਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਨਾ, ਤਾਂ ਕੀਤੇ ਪੈਣਗੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ । ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਬੂਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ? ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ? ਵੀਰੋ ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਕੇਸ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ—ਮੰਗਕੇ ਫਾਂਸੀ ਲਈ । ਨਾ ਅਪੀਲ— ਨਾ ਦਲੀਲ— ਨਾ ਵਕੀਲ ।

ਜੋ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਕੇਸ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸੀ ।

ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤਾ (ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲੱਖ) ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸੀ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝੀ ਆਪਣੀ ਦੇ ਵੀਰ ਤਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸੇ ਚੁੰਮਣਗੇ । ਇਹ ਇੱਕ ਜਿੰਦ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵਾਰ ਸੁਟੀਏ । ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾਂ ਖੂਨ ਦਾ ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਵਹਾ ਦਿਆਂਗੇ ਅਤੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ ।

ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ

ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਰਿਹਾ ਸੰਘਰਸ਼, ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਘਰ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਰ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ

‘ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਨੀਤੀ ਰਹਿਤ ਐਕਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਬਿਜਾਏ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਹੀ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕ ਤ੍ਰਾਹ ਤ੍ਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁੱਝ ਵੀਰ ਅਜੇਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਕੁੱਝ ਛੱਡ, ਅਸੂਲੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਆਦਮੀ ਵੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਥ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਹ ਹਨ। ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ, ਜਬਰੀ ਅਤੇ ਧਮਕਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਉਗਰਾਹੁਣਾ, ਬੇਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲੇਆਮ, ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਹਿੱਤ ਖਾਲਸਾਈ ਜੰਗੀ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਗੇ ਵੀਰ ਅਸਲ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭਟਕ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਰਾਹ ਵਿਸਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਏਨੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਸਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹ ਸਕਿਆ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਿੱਖ ਅਮਲ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਖਬਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਦਸ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਵਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ

2-10-1992

ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਵੀਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ । ਆਪ ਵੀਰਾਂ
ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹਰ ਵਕਤ ਲੋਚਦੇ ਹਾਂ ।

ਜਿਸ ਸੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਤਾਵਲੇ ਸਾਂ ਉਹ ਭਾਗਾਂ
ਵਾਲੀ ਘੜੀ 9-10-1992 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ
ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਮੋਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ
ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ । ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ
ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ । ਇਹਨਾਂ ਹਾਕਮਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮ
ਵੇਖੋ । ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਡਾਕਟਰ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਡਾ
ਮਾਰ ਵਗੈਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਕੱਦ, ਭਾਰ ਅਤੇ ਧੋਣ ਵਗੈਰਾ ਮਿਣਕੇ ਲੈ
ਗਿਆ । ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਆਇਆ । ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਨੂੰ ਪਤਾ
ਹੋਵੇਗਾ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੀ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹੋ,
ਜਿਸਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਂਗੇ । ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ
ਹੋਵੋਗੇ । ਵੇਖ ਲੈਣਾ, ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ । ਡਾਕਟਰ ਹੈਰਾਨ
ਸਿਰਾ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਕਿਸੇ
ਬੀਮਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਕਹਿੰਦਾ, ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੇਰਾ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਤਾਰੀਖ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ
ਅਜ ਤੱਕ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਇਹਨਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਬਦੇ ਹਨ ਕਿਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਜਾਏ ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰਿਓ, ਸਖਤੀ ਬਹੁਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਹੀ ਵਰਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਾਰੀਖ ਲਿਖਕੇ ਤਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ। ਤਾਰੀਖ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਚਿੱਠੀ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਾਂਗੇ। ਆਪ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਆਖਰੀ ਚਿੱਠੀ ਆਪ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਵੀਰਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਛੇ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਂਗੇ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕੋਦ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਇਹ ਕੰਬ ਜਾਇਆ ਕਰਨ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੋਗਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹਸ਼ਰ ਸੋਚ ਲੈਣਾ।" ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਉਡ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਤੰਗੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੇ ਵਕਤ ਹੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਯਾਰਡ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਵੀ ਲੋਹੇ ਦਾ ਜੰਗਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਪਿੰਜਰੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਵਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟਾਡਾ ਲਾਕੇ ਇਹਨਾਂ ਯਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਵੇਖਕੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰ ਮੰਗਾਏ ਇਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਏ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਵੱਡੇ ਮੰਤਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਿੱਕ ਠੋਕ ਕੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਈ ਜਿਆਦਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਈ ਕਪੜੇ ਪਵਾਉਣ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕੋਈ ਕਪੜੇ ਕਿਉਂ ਪਾਈਏ । ਜੇਲ੍ਹ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ.ਅਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਗਲੋ
ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ, ਕਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾੜੀਆਂ ਤੇ ਬੱਪੜ
ਮਾਰੇ । ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਡੱਟਕੇ ਐਸੀ-ਤੈਸੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ
ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ । ਸਾਡਾ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਐਨਾ ਦਬਦਬਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ
ਕਿ ਸਾਡੀ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਦਾ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਕੰਥ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਦਿਨ
ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਰਦਿਆਂ
ਨੂੰ ਤਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ
ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਕੀ ਜੇਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ । ਮੈਂ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੋ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਸਲੂਕ ਕਰੋ,
ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਇਕ ਵਾਅਦਾ ਮੈਂ ਜਰੂਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ
'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਮਿਲਾਵਾਂਗੇ । ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤ
ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਏਨਾਂ ਦੁਨੀਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ
ਏਨੇ ਗਿਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਹਾਕਮ ਏਨੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ
ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ । ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰਡੈਂਟ
ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕੀਤਾ । ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ
ਹੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਂਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਿਆਦਤੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਦੀਆਂ
ਹਨ । ਅਜੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ
ਹਿਲ ਗਏ ਹੋ, ਜੇਕਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣਨਾ ਸੀ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ।

ਵੀਰਿਓ ! 22-9-92 ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ । ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਘੇਰ
ਲਿਆ । ਸਾਡੀ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ
ਸੀ । ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਕਤ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ । ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਵਾ
ਬਲ ਦਿੱਤਾ । ਜੇਲ੍ਹ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ., ਆਈ.ਜੀ.(ਜੇਲ) ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲੀਸ ਪੂਨਾ,
ਡਿੱਟਨ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਨ । ਸਾਨੂੰ ਆਕੇ ਕਹਿੰਦੇ,
ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਵਾਉ, ਅਸੀਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ.ਨੂੰ ਤੇ
ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਗਲੋ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਐਸੀ ਤੈਸੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ
ਦਿੱਤੀ । ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਲਵਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਲਾਸ਼ੀ
ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤੇ

ਆਪ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ । ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਰੋਗੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸੁਆਸ ਹਨ
ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦਿਆਂਗੇ, ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਆ
ਜਾਉ । ਪਰ ਉਹ ਛੇਤੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ
ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾ ਦਿਉ । ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮਾਜਰਾ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ
ਆਏ ਹਨ । ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਉਹ ਸਿਪਾਹੀ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ
ਕਰਕੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਮੰਗਵਾ ਰਹੇ ਸੀ । ਹਥਿਆਰ
ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ
ਸਕਿਆ । ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ
ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ
ਦੀ ਨੀਅਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ । ਅਗਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਖ਼ਤਾਈ ਹੋਣ ਦੇ
ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪੁੱਚਾ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਰਾ ਗੈਰਾ ਆ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਜੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗਾਰਡ ਰੂਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ
ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ । ਜੋ ਕੋਈ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ
ਕੰਮ ਸਫਾਈ ਆਦਿ ਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਸਨੇਹੇ
ਭੇਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ । ਉਸ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਕਪੜੇ ਪਰੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸੀ
ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਲ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ । ਕੋਈ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰਾ ਪਤਾ
ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਸੇ
ਦੇਣੇ ਕੀਤੇ ਸੀ । ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀ
ਸਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ । ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਉਸਨੇ
ਕਿਸੇ ਗੁੰਡੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਗੁੰਡੇ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਾਜ਼ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਹੈ । ਅੱਜ
ਉਹ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਰੀਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਹੈ । ਚਾਰ ਜਾਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ
ਉਸ ਨੇ ਫਸਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਰੀਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਹਨ । ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਥੇ ਬੜੇ
ਚਟਖਰੇ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਦੇ ਸੁਖੇ
ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੇ ਹਥਿਆਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ । ਪਰ ਅਸਲ
ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ । ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਦੁੱਸ਼ਟ ਸੀ ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ । ਅਗਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ., ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਡਿਪਟੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜੇਲਰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ
ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਅਸੀਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਸਕਦੇ ਸੀ । ਪਹਿਲਾਂ

ਵਾਲੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ., ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੇ ਇਹ ਆਏ ਹਨ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਨੀਚ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਂਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਜੇਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੂਨਾ ਪੁਲੀਸ, ਐਮ.ਆਰ.ਪੀ. ਤੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਜੇਲ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਿਤੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਫੜਕਣ ਦੇਂਦੇ ਸਾਡੀ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ। ਕੋਈ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਵੀ, ਝਾੜੂ ਵਗੈਰਾ ਦਾ, ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਪਾਹੀਆਂ, ਹੋਲਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੀ ਕਮਾਡੋਆਂ ਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਹਰ ਕੋਈ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਤੱਕ, ਸਾਡੀ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਵੀ ਡਰਦਾ-ਡਰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਵੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਆਏ ਪਰ ਯਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਸੀਖਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਬਬੇਰਾ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗੇ, ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਓ। ਪਰ ਨਹੀਂ...। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ। ਇਕ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ, ਫਿਰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੀ-ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਡਰ ਭੈ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਸਦੇ ਪਿਟੇਗੇ।

ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ

3-10-1992

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਵਤਹਿ ॥

ਕੋਲ ਦੋ ਵਰਕੇ ਲਿਖੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਦੋ ਵਰਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਮੋੜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਆਰੇ ਵੀਰਚਿੰ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਦੇਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਫਸਰ ਸਾਨੂੰ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਸੁਣਕੇ ਮੁੜਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਸਿੱਖ ਕਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ। ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਕੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮ ਲਈ ਮਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਹਾਂ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਅਗਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿਉ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲ ਸਕੇ ਸਿੱਖ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਵੈਰ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਫਿਰ ਵੀਹ ਪੱਚੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅੜ ਗਏ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਆਉ ਕਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਪਫਾਕੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਏ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਚੋਲਾ ਕਛਹਿਰਾ ਪਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਏ। ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਵੀ ਜਰੂਰ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਕੜਾ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕੜਾ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਦੋ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੀ ਕੜੇ ਲੈ ਗਏ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਹੀ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ

ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਤਚਨ ਖੜੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਯਾਰਡ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਸੀ ਤਾਂ ਟਿਊਬ-ਲਾਈਟਾਂ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਚਾਰੇ ਕੈਮਰੇ ਵੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜੋ ਯਾਰਡ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹਰ ਵਕਤ ਟੀ.ਵੀ.ਵਿੱਚ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਦੱਸ ਵੱਜ ਗਏ। ਵੀਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੀ ਅਖਬਾਰ ਫੜਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈਂ। ਕਰ ਲਾ ਗੱਲਾਂ, ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਿਨ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਵੀਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਲ ਤੁਰੇ ਸੀ। ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੱਗੇ ਵੀ ਆਪਾਂ... ਵੀਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਸਾਡੀ ਫਤਹ ਬੁਲਾਉਣਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੀਰਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੀਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਪਿਰੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵੀਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ, ਭਲਵਾਨ ਵੀਰ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਭੈਣਜੀ ਅਮ੍ਰਿਤ

ਕੌਰ, ਡਾਕਟਰ ਭੈਣਜੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਜਣਾ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਚਿੰਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਵੇ

4-10-1992 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥ ਅੱਜ ਐਤਵਾਰ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿਠੀ ਅਸੀਂ ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਕੇ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਆਪਣੀ

ਸਾਰੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਕੇ
ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਬੁਲੰਦੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖਾਲਸਾ
ਪੰਥ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਬਿਰਥਲ ਅਤੇ ਉਤਾਵਲਾ
ਹੋ ਉਠੇ । ਜੰਗ-ਏ-ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ
ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਧੁਨਿਕ ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
ਜਿੱਥੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਦੁਨੀਆਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਾਡੀ
ਜੰਗ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸੱਚ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਹੈ । ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ
ਸੰਘਰਸ਼ ਕੋਈ ਨਿਰਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਰਿਣੀ ਨਹੀਂ
ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਧਰਮਯੁੱਧ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਰੱਤਕੇ
ਹੀ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਟੋਕ ਸਿਰਫ ਅਕਲ ਪੁਰਖ ਦੀ
ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿੰਨਾ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਧਰਮ
ਯੁੱਧ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ । ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ । ਐਸਾ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ
ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਧਰਮ
ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ।

ਸਾਡਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਖਾਲਿਸਤਾਨ
ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸਥਾਪਨਾ ਉਤੇ ਜਾਂ ਕੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਸ
ਦੀ ਮੰਜਲ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਮੰਜਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲ
ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ।

ਪਿਛਲੇ 500 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ
ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ
ਧਰਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਹਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਸਕਣ
ਤੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਸਕੇ । ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਹੈ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਤੱਕ ਅਸੀਂ
ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ
ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੁਨਿਹਰੀ ਅੰਗ ਹਨ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ
ਸਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅੰਨਾ ਤੇ ਬੇਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਕਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਖਾਲਸਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹੋਰ
ਹੀਲ ਨਿਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਥੁ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮ: ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ।

ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ-ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ ॥

ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਇਯੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਰਾਜ ॥

ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਡੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਧੀਨ ਹੀ ਲੜੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁਖ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਸਦਾ ਹੀ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਲਟ । ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ । ਜੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਭਟਕ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ।

ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸਚੇ-ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਆਪਣਾ ਮਾਰਗ ਪਛਾਣੇ । ਆਉ ਆਪਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਗਾਂ ਵੱਲ ਵਧੀਏ ਜਿੰਨਾ ਬਾਰੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ।

“ਚਰਨ ਚਲਉ ਮਾਰਗਿ ਗੋਬਿੰਦ, ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਜਪੀਐ ਹਰਬਿੰਦ,

ਕਰ ਹਰ ਕਰਮ ਸ੍ਰਵਨਿ ਹਰ ਕਥਾ ਹਰ ਦਰਗਹਿ ਨਾਨਕ ਉਜਲਮਥਾ ।”

ਇਹੋ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਉਤਕ ਏਸੇ ਦਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਰਾਹ ਤੁਹਾਡਾ ਅਸਲ ਰਾਹ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ । ਸਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਹੁਣ ਜਾਗ ਪਈਏ ।

ਸੇਵਤ ਕਹਾ ਨਿੰਦਾ ਮੈਂ, ਕਬਹੂੰ ਸੁਚਿਤ ਹੂੰ ਜਾਗੋ ॥

ਕਿੰਨੇ ਫਖਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਸਰੋਸ਼ਟ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵਿੱਚ । ਕਿੱਤੇ ਵਰਗੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ । ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ
ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

ਗਦਲੀ

5-10-1992

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪੁਨਾ ਜੇਲ੍ਹ

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਵੀਰ ਨਿਰਮਲ
ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਰਜਾਈ ਜੀ, ਵੀਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਬੀ ਜੀ (ਸੁਖ), ਜੀ
ਭੈਣ ਜੀ, ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ, ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਮਨਦੀਪ
ਸਿੰਘ ਭਤੀਜਾ, ਮਥੁਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੰਵਲ, ਕਿੰਦਰ, ਹਰਮਨ, ਸਿਮਰ
ਗੋਪੀ, ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ, ਸੋਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ
ਗੁਰੂ ਫਤਹਿ ॥

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥”

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਪੰਥ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪ ਸਭ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਜੋਦੜੀ ਹੈ।

ਜੱਸ ਭੈਣ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿਆਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਮੈਂ ਬੜੇ ਸਰਫੇ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਕਿਆਂ ਦਾ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵਰਕੇ ਬੜੀਆਂ ਜਦੋ-ਜਹਿਦਾ ਬਾਦ ਮਿਲੇ ਹਨ, 6 ਘੰਟੇ ਅਸੀਂ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਕਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਫਿਰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲੇ।

ਹੁਣੇ ਹੀ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਸਖਦੇਵ ਵੀਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਪੈ ਕੇ ਪੋਪਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ, ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਤੇ ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਬੋੜਾ ਬੰਦੀ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਰਮਾਂ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹੀ 4-5 ਘੰਟੇ ਲੇਟ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਯਾਨੀ ਕਿ 11 ਕੁ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਏਨੀ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਆ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਹੋਣੇ। ਦੂਸਰਾ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਨੀਂਦ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ।

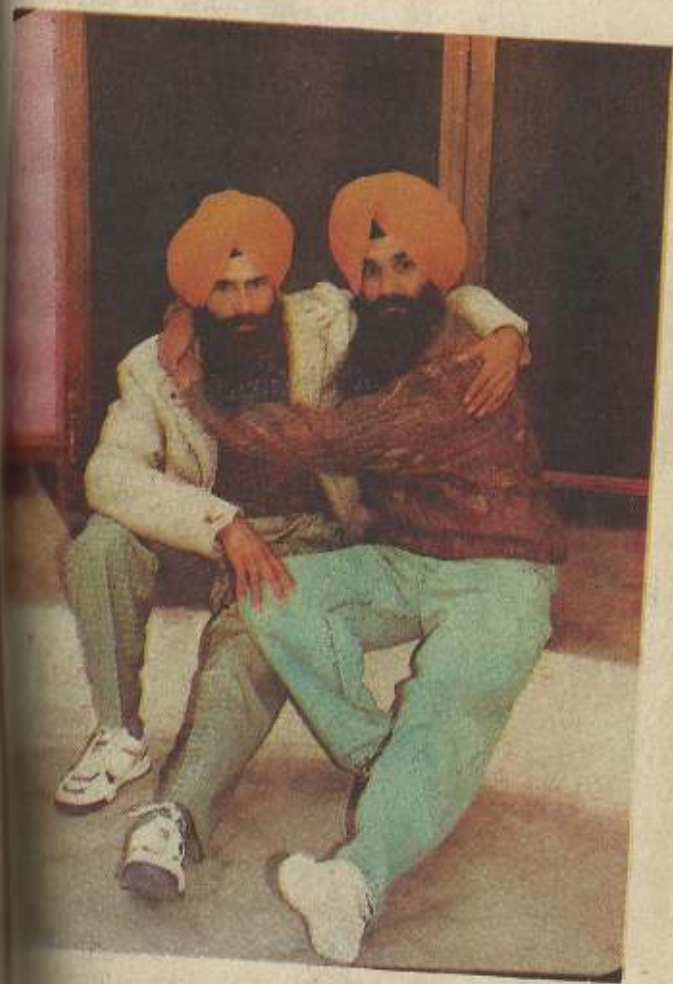
ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੁੱਕੀ-ਸੁੱਖੀ ਵੀਰ ਹੁਰਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਟੇਟ ਕਾਪੀ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦੇਣੀ। ਅਸਲੀ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈਣੀ। ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਦੋ ਕੋਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸੁੱਖੀ-ਕੁੱਕੀ ਵੀਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਦੋ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵੀਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੀਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਾਰਸਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦੇਣੀਆਂ। ਇੱਕ ਦਸਤਾਰ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਦਵਾਂਗਾ ਉਹ ਕਨੇਡਾ ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣੀ ਤੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਰ ਵੀਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਲੋਰੇ ਨੂੰ ਦੇਣੀ।

ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਵਾਂਗਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜੀਨ ਦੀ ਨੀਲੀ ਪੈਂਟ ਤੇ ਇੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ

ਦੀ ਸ਼ਰਟ ਤੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਲੋਟੇ ਦੇ ਬੂਟ ਭਾਜੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣੇ। ਇੱਕ ਕਮੀਜ ਤੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਕਮੀਜ ਤੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਰ ਨਿਰਭੋਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ। ਇੱਕ ਕਮੀਜ ਅੰਕਲ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਠਵਾਲ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪਰ ਇੱਕ ਸ਼ਰਟ 'ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਗੇ ਤਾਂ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਲਈ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਇੱਕ ਧਾਰੀਵਾਲ ਦੀ ਲਈ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਭੂਤੀਜੇ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੁੜਤਾ ਪਜਾਮਾ ਬੋਸਕੀ ਦਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਕੰਵਲ ਤੇ ਕਿੰਦਰ ਭਤੀਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੂਟ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਜੀਅ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਭੇਜਾਂ ਪਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਪੈਂਟ ਮੈਨੂੰ ਵੀਰ ਪੰਜਵਤ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਉਹ ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਟ (ਕਮੀਜ) ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲੈਣੀ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੱਪੜੇ ਵੰਡ ਦੇਣੇ। ਅਗਰ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਨੀਲੀ ਪੈਂਟ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀਰ ਨੂੰ ਦੇਣੀ। ਜਸ ਭੈਣ ਜੀ ਨੂੰ, ਬਿੰਦਰ ਭੈਣ ਜੀ ਨੂੰ, ਨਿਰਮਲ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇ ਸੁਖ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਨੂੰ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੂਟ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ। ਹਰਮਨ, ਸਿਮਰ, ਮਥੁਰਾ, ਮਨਦੀਪ, ਬੱਬ, ਰਮਨ ਹੁਰਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਭੇਜ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਗਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਲੈਣ ਦੀ ਜਿਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੇ ਮੰਗਣ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਲੈ ਦੇਣਾ। ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਟ ਵੀਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣੀ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੇ ਦਸ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਕੁਕੂ ਭੈਣ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਕੂ ਭੈਣ ਜੀ ਲਈ ਕੀ ਭੇਜਾਂ? ਚਲੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਰ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੁਣ ਬਜ਼ਾਰ ਮੰਗਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਰੂਬੀ ਭੈਣ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਟਰੇਕ ਸੂਟ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਹੋਰ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਅਗਰ ਵਸ ਚਲਦਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਭੇਜ ਦੇਂਦਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ। ਮਾਂਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਟ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਵਤ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਟ ਵੀ ਭੈਣ ਜੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੈਣ ਜੀ, ਪਾਲ ਭੈਣ ਜੀ, ਭਾਣਜੀ, ਫੌਜੀ ਵੀ ਭਤੀਜੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ।

ਜਿੰਦਾ, ਸੁੱਖਾ-99

ਸਾਫ਼ੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗ਼ਮ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਨਹੀਂ ਕੋਰਨੇ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਅੱਜ ਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਾਂ, ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰੇ ਮੈਂ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਗਾਰਡ ਰੂਮ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, "ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ" ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ । ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ, "ਸੁਖਦੇਵ ਵੀਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੰਮਾ ਪੈ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਸੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਗਾਰਡ ਰੂਮ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ (ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ.ਜੇਲ੍ਹ) ਤੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਆਈ.ਜੀ. ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ । ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ "ਜਿੰਦਾ ਜੀ, ਚੇਹਰਾ ਬੜਾ ਉੱਜਲ (ਖੂਬਸੂਰਤ, ਤੇਜਵਾਲਾ) ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੈ । ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇਖਣਾ ਹੋਰ ਉੱਜਲ ਹੋਵੇਗਾ ।" ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਆਈ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਾਸਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ । ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛ ਆਈ ਕਿ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਗੱਲ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ । ਬੇਹੜੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਸੁੱਖਾ ਵੀਰ ਆ ਗਿਆ । ਆਈ.ਜੀ.ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੁਸੀਂ ਬਹਾਦਰ ਹੋ, ਮੌਤ ਦੇ ਐਨਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਡਰ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ।" ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਦਹਿਸ਼ਤਗੋਸ਼ਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਅੱਜ ਬਹਾਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ" ਤਾਂ ਆਈ.ਜੀ.ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੀਏ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੇਰ ਹੋ ।" ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਬੜੇ ਨਿੱਘ ਮਿਲਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ "ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕਰਾਂਗੇ ।" ਮੈਂ ਅੱਗੇ "ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਰੋ ।" ਗੱਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਵਰਕਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ।

ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਖਤੀ ਹੈ । ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮੌਤ ਵੀ ਡਰ ਰਹੀ ਹੈ । ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਕਿਸਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰੱਬ ਵਰਗੀ ਮਾਂ ਮਿਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਮੈਂ ਆਪਣੀ

'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵਾਂ। ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਹੈ। ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਹਨ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤੇ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਇੱਕ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਬੇਬੇਰੀਆਂ ਰੱਬ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ, ਨਾਂ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਸੁਖਦੇਵ ਵੀਰਾ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਾ-ਨਿੱਕਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੜਾ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਮੌਸਮ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਪਰਸੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲਰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿ "ਤੁਹਾਡੀ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕੀ ਹੈ?" ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਓ" ਤਾਂ ਉਹ ਬੜਾ ਹੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਆਈ.ਜੀ.ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਚੁਟਕਲੇ ਸੁਣਾਏ। ਇੱਕ ਇਹੋ ਹੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵਾਲਾ ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ। "ਇੱਕ ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਮੈਂ ਖਰਬੂਜਾ ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ "ਖਰਬੂਜੇ ਦਾ ਤੇ ਹੁਣ ਮੌਸਮ" ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ "ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਤਦ ਤੱਕ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ।"

ਜੀਡਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਮਾਸੀ ਜੀ, ਮਾਸੜ ਜੀ, ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ ਭੈਣ ਜੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੈਣ ਜੀ, ਲਾਲੀ ਵੀਰ, ਰਾਜ ਵੀਰ, ਮਾਸੜ ਜੀ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਮਾਸੜ ਜੀ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਾਮਾ ਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਵੀਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੀਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਲੰਬਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਮਾਸੀ ਜੀ, ਵੀਰ ਗਿੰਨੀ, ਭਾਬੀ ਜੀ, ਭਤੀਜੀ, ਬਲਦੇਵ ਭੈਣ ਜੀ, ਜੀਜਾ ਜੀ, ਭਾਣਜੀ, ਭਾਣਜਾ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਬਿੱਟੂ, ਭਾਬੀ ਜੀ, ਵੀਰ ਚੂਚੂ, ਭਤੇਜੇ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਾਮੀ ਜੀ, ਵੀਰ, ਭੈਣਾ, ਭਾਣਜੀ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮਾਮੀ ਜੀ, ਵੀਰ, ਭੈਣਾਂ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕੁੱਕੂ ਭੈਣ ਜੀ, ਪਾਲ ਵੀਰ, ਰੂਬੀ ਭੈਣ, ਮਾਸੀ ਜੀ, ਬਾਪੂ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਬਾਪੂ ਜੀ, ਮਾਸੜ ਜੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੀਟੂ ਵੀਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ, ਭਾਬੀ ਜੀ, ਭਤੀਜਾ, ਭਤੀਜੀ, ਕਾਲੇ ਕੇ ਵਾਲੇ ਭੈਣ ਜੀ, ਭਾ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਈਏ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਚਤਾਲੇ ਵਾਲੇ ਮਾ ਜੀ,

ਬਾਪੂ ਜੀ (ਦੇਵੇ), ਜੋਗਾ ਵੀਰ, ਭੈਣਾਂ, ਵੀਰ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲੇ ਭੂਆ ਜੀ, ਪੱਪੂ ਵੀਰ, ਫੁੱਫੜ ਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਾਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਮਾਸੀ ਜੀ ਨਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਾਸਤ ਜੀ, ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ ਭੈਣ ਜੀ, ਜੀਜਾ ਜੀ, ਜਿੰਦ ਭੈਣ ਜੀ, ਵੀਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਸੋਨੂੰ ਭੈਣ, ਵੀਰ (ਛੋਟਾ), ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਭੈਣ, ਸ਼ੀਰ ਭੈਣ ਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਜੀਤ ਮਾਸਤ ਜੀ (ਗਦਲੀ) ਪਰਿਵਾਰ, ਮਾਸਤ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਭਾਉ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚਾਚਾ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਚਾਚਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ, ਭਾਉ ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਬ, ਕੰਵਲ, ਕਿੰਦਰ, ਭਾਉ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਚਾ ਜੰਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੀਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਨਿੰਦਰ, ਭਰਜਾਈਆਂ, ਭੈਣਾਂ, ਭਤੀਜੇ, ਚਾਚਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚਾਚੀ ਜੀ, ਖਨੌਰ ਵਾਲੇ ਮਾਸੀ ਜੀ, ਵੀਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਬੀ ਜੀ, ਬੱਚੇ, ਵੀਰ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਡਾ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੀਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੀਰ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੀਰ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਜੀ ਇੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭੈਣ ਜੀ, ਰਮਨ, ਬੱਬ, ਮਾਸਤ ਜੀ, ਮਾਸੀ ਜੀ, ਰੋਜੀ ਭੈਣ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਜੰਮੂ ਵਾਲੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ ਵਾਲੇ, ਵੀਰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਤਾਇਆ ਜੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤਾਈਆਂ ਜੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭੈਣ ਜੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਭੂਆ ਜੀ, ਫੁੱਫੜ ਜੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ, ਰਣਦੀਪ ਵੀਰ, ਨਿੰਦਰ ਭੈਣ, ਰੱਜੀ ਭੈਣ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਭਾਬੀਆਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਫਤਹਿ ਬਲਾਉਣੀ। ਵਰਕੇ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ ਪਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਸਭ ਦੇ ਨਾਮ ਅਪ ਸਭ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਪਿਆਰ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਪ ਸਭ ਦੇ ਰਿਣੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਅਗਲੇ ਜਨਮਾਂ ਤੱਕ। ਕਹਿਣ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ
ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਜਿੰਦਾ, ਸੁੱਖ-103

ਸਾਡੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਪੈਨ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ.ਕੇ.47 ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪੁਨਾ ਜੇਲ੍ਹ,

6-10-1992

੧੯ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ,

ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ
ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਮੁਗਲਵਾਲਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ
ਵਾਲੇ, ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲੇ, ਦੋਨੋਂ ਭੂਆ
ਜੀ ਗਦਲੀ, ਦੋਨੋਂ ਫੁੱਫੜ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਬਾਪੂ
ਜੀ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਜੀ, ਭਾਜੀ
281 ਹੈਂਡ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚਾਚਾ ਜੀ
ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚਾਚਾ
ਜੀ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਚਾਚਾ ਜੀ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ, ਗੁਰਦੇਵ
ਸਿੰਘ ਚਾਚਾ ਜੀ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ,
ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ, ਨਿੰਦਰ
ਜੀ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਰਤਨਗੜ੍ਹ
ਪਰਿਵਾਰ, ਬੂੜਾ ਫਾਰਮ
ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ, ਗਗੜੇਵਾਲ
ਪਰਿਵਾਰ, ਵੀਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ,
ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਅਜਮੇਰ
ਵੀਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਂਬੜ,
ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚਹੇੜ੍ਹ, ਵੀਰ
ਸਿੰਘ ਚਹੇੜ੍ਹ, ਵੀਰ ਜਸਵੀਰ
ਵੀਰ, ਵੀਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ 16 ਜੈਡ, ਭਾਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਜੀ ਇੰਦਰਜੀਤ
ਜੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਜੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਭੈਣ ਜੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ,
ਜੀ ਟਾਟਾਨਗਰ, ਭੈਣ ਜੀ ਰਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਜਸਪਾਲ
ਕੌਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਭੈਣ ਜੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ,

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਇੰਗਲੈਂਡ), ਭੈਣ ਜੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਤਾਂਬੜ, ਭੈਣਜੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਬੰਬੇ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜੰਮੂ, ਭੈਣ ਜੀ ਬਲਦੇਵ ਕੌਰ, ਭਾਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿੱਕੀ, ਭੈਣਜੀ ਕੁਕੂ, ਰੂਬੀ, ਭੈਣ ਜੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੁਗਲਵਾਲਾ, ਭੈਣ ਜੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪਾਲ ਭੈਣਜੀ ਪੰਜਵੜ, ਜੱਸ ਭੈਣ ਜੀ, ਭਰਜਾਈ ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 16 ਐਫ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਦਲੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ 281 ਹੈਂਡ, ਵੀਰ ਨਿਰਭੈਲ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਣਜੀ ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਰਣਵੀਰ ਕੌਰ, ਸਵੀਟੀ, ਕੰਵਲਜੀਤ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਭਾਣਜੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗਗੜੇਵਾਲ, ਭੈਣ ਜੀ ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਕੌਰ ਗਗੜੇਵਾਲ, ਭਤੀਜੇ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਪਰਤੱਖ ਸਿੰਘ, ਮਥੁਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਭਤੀਜੀਆਂ ਹਰਮਨ, ਸਿਮਰਨ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਰੁਨਦੀਪ, ਅਮਨਦੀਪ, ਰੂਪਦਮਨ, ਭਾਣਜਾ ਬੱਬ, ਗੁਰਪਿੰਦਰ, ਮਨਪਿੰਦਰ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਹਿਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਣਜੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ, ਭੈਣ ਜੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਵੀਰ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ 16 ਜੈਡ, ਭੈਣ ਜੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਵੀਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਿੰਦ ਭੈਣਜੀ, ਹਰਦੀਪ ਭੈਣਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ, ਵੀਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 10 ਐਫ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ । ਆਪ ਸਾਰੇ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਜੋਦੜੀ ਹੈ । ਰਾਤ ਦੇ ਨੌਂ ਵੱਜ ਗਏ ਹਨ । ਅਜੇ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । ਸਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਚੌਕੜੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ । ਦਿਲ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਵਰਕਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ । ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦਿੰਦੇ । ਕਾਗਜ਼ ਸਾਰੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਪੈਨ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏ.ਕੇ.47 ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਥੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ । ਸਾਰੇ ਸਹਿਮੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਜਿਸ ਸੁਲੱਖਣੀ ਘੜੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਤਾਵਲੇ ਸਾਂ ਉਹ 9-10-1992 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ

ਫੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਰਹੇ ।

ਉੱਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਗਏ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ । ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰਹਿ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਇੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲੇ ਘੜੀ ਘੜੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਓ । ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਤਰਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖੁਦਗਰਜੀ ਹੈ । ਇਹ ਸਭ ਛਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ ਹਨ ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭੈਣ ਜੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ । ਭੈਣ ਜੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਚਿੱਠੀ ਜਾਣ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ।

ਆਪ ਸਭ ਤੋਂ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ । ਅਸੀਂ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਹਾਂ-ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ । ਖਿਮਾਂ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ ।

ਬੀਜੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (281 ਹੈਂਡ) ਤੁਹਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ । ਆਖਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਬੀਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇਗਾ ।

6-10-1992

ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ

ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਇਸ ਵਕਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪ ਸਭ ਦੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋਣਗੇ । ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਈ । ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਾਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ । ਚੰਦੂ ਤੇ ਗੰਗੂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਜੇ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਪਰ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹਾਂ । ਵੀਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੱਠੀ-ਮੱਠੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋ ਰਹੀ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ । ਸਾਡੀ ਸ਼ਹੀਦੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਗਮ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਨਹੀਂ ਕੇਰਨੇ । ਇਹ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵੰਡਣ ਲਈ ਬੁੰਦੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਰੱਖੀ ਹੈ । ਆਪ ਸਭ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇਹਿਸਾਬ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ । ਆਪ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਪੂਰਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ।

7-10-1992 ਰਾਤ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ । ਰਾਤ ਬੰਦੀ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਕੀਤੀ । ਮੈਂ ਰਾਤ ਬਿਸਤਰਾ ਬਾਹਰ ਹੀ ਕੱਢ ਲਿਆ ਸੀ ਵੀਰ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਮੈਂ ਤੇ ਮੈਂ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਤੇ ਹੋਰ ਲਾਣਾ ਬਾਣਾ ਆ ਗਿਆ । ਵੀਰ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਭਲਵਾਨ ਦੀ ਤਰਾ ਚੌਲਾ ਲਾਹ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਗਲ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਐਸੀ ਤੈਸੀ ਕੀਤੀ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਐਨਾ ਗਿਰ ਜਾਉਗੇ ਇਹ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਤੁਸੀਂ ਐਨੇ ਬੁਝਦਿਲ ਹੋ । ਤੁਹਾਡੀ ਕਮੀਨਗੀ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਨਾ ਕਦੀ ਝੁਕੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਕਦੀ ਝੁਕਾਂਗੇ । ਤੁਹਾਡੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵੇਖੋ ਆਖਰ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਵਾਉਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ । ਨੀਂਦ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ । ਜੀਡਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਰਾਣੇ ਵਾਲੇ ਮਾਸੀ ਜੀ ਹੁਣਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਫਤਹ ਬੁਲਾਉਣਾ । ਵੀਰ ਲਾਗੇ ਸੀਖਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਟਿਕਾਈਆਂ ਹਨ । ਹੁਣ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਗਲਤੀਆਂ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ।

ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ।

7-10-1992

ਸੰਤਿਕਾਵਾਂ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਸੁੱਖੇ ਵਲੋਂ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

- ਮਈ 3, 1986: ਇੱਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਐਨਟਾਪ ਹਿਲ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ : ਬੰਬਦੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ
ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ
ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ
ਦਾ, ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ
ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ।
- ਮਈ 6, 1986 : ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਿੱਟੂ ਵਲੋਂ ਸੰਜੀਵ ਗੁਪਤਾ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ : ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ
ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੰ: ਐਮ. ਐਫ. ਕੇ.
7548 ਸੀ।
- ਜੂਨ 4, 1986 : ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ : ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਗਨੇਸ਼ਖਿੰਡ ਬਰਾਂਚ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਦੌੜਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ
ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।
- ਜੂਨ 29, 1986 : ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ : ਉਰਫ ਰਾਜੂ ਪੂਨੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ
ਤਲਾਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ
ਕੀਤਾ। ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖੀ ਰਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ
ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ।
- ਜੂਨ 30, 1986 : ਸੁੱਖੀ ਨੇ ਸਾਲੂਨਖੇ ਬਿਹਾਰ ਪੁਨੇ ਵਿੱਚ 21 ਨੰ:
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ : ਫਲੈਟ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ।
- ਜੁਲਾਈ 14, 1986 : ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਏ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਏ ਅਤੇ ਸਵਿਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨਾਂ
ਹੇਠ ਸਫਰ ਕੀਤਾ।
- ਜੁਲਾਈ 18, 1986 : ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਂ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ :

- ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ।
- ਅਗਸਤ 3, 1986 : ਸੁੱਖਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ
 ਅੰਤਰ : ਉਰਫ ਨਿੰਮਾ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ
 ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜਿੰਦਾ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੱਧ
 ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
 ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ।
- ਅਗਸਤ 6, 1986 : ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ, ਨਿੰਮੇ ਨੂੰ ਦੁਰਗ ਵਿਖੇ ਛੱਡ ਕੇ
 ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ।
- ਅਗਸਤ 7, 1986 : ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਪੂਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ।
- ਅਗਸਤ 9, 1986 : ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਨੂਮਤੀ ਵੈਦਿਆ ਪਤਨੀ ਜਨਰਲ
 ਵੈਦਿਆ ਨੇ ਕੋਰੇਗਾਓਂ ਪਾਰਕ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਘਰ
 ਦੇ ਨੇੜੇ 2 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ (ਇਸ ਦਾ
 ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੈਦਿਆ ਨੇ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ
 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ
 ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ)
- ਅਗਸਤ 10, 1986 : ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ 2 ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ
 ਅੰਤਰ : ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ
 ਖਰੀਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ ।
- ਸਤੰਬਰ 7, 1986 : ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਨਿੰਮਾ ਪੂਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ
 ਅੰਤਰ : ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਏ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਅਤੇ
 ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ।
- ਸਤੰਬਰ 24, 1986 : ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਦੁਰਗ (ਐਮ.ਪੀ.)
 ਬੰਬਈ : ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪੂਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ।
- ਸਤੰਬਰ 25, 1986 : ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀਰਜ਼ਾਦਾ ਨੂੰ ਕੋਦਾਈਕਨਾਲ
 ਹੋਲ : ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੂਨੇ ਲਿਆਂਦਾ
 ਗਿਆ ।
- ਜਨਵਰੀ 14, 1988 : ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ
 ਹੋਲ : ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ
 ਸਟਰੈਚਰ ਉੱਪਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ।
- ਸਤੰਬਰ 2, 1988 : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ, ਭਾਈ ਨਿੰਮਾ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
 ਸੁੱਖਾ :

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਗੋਤੋ
ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖੀ, ਦਲਜੀਤਸਿੰਘ,
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿਰੁੱਧ 'ਦੋਸ਼'
ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ।

ਸਤੰਬਰ 26, 1988 : ਭਾਈ ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ
ਸੋਮਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ
ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ।

ਨਵੰਬਰ 3, 1988 : ਵੇਦਿਆ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਆਰੰਭ ।

ਮਈ 17, 1989 : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵੀ.ਐਲ.ਰੂਈਕਾਰ ਨੇ
ਸ਼ੁੱਧਵਾਰ ਰੰਧਾਵਾ ਪੀਰਜ਼ਾਦਾ ਨੂੰ ਵਰੀ ਕੀਤਾ ।

ਅਕਤੂਬਰ 21, 1989 : ਭਾਈ ਸੁੱਖੇ ਤੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ
ਸ਼ੁਨੀਵਾਰ ਭਾਈ ਨਿੰਮਾ ਬਰੀ ।

ਥੁੱਪਵਾਰ ਜੁਲਾਈ 15, 1992 : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ।

ਸ਼ੁਨੀਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 8, 1992 : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ।

ਅਕਤੂਬਰ 8, 1992 : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ
ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ ਕਰ
ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।

ਸ਼ੁਨੀਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 9, 92 : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇਫਾਂਸੀ
ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।

ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਅਖੀਰ ਭਾਈ-ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਹੀ ਨਾਜ਼ ਨਾਲ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਲਥ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰ ਗਏ। ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਣਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਰਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕੌਮ ਜਿਊਂਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹਾਤਮਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਉਹ ਵੇਗਵਾਨ ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਅਤੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਵਕਤਾ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਵੱਸ਼ ਦੇਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਰਸਤਾ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਹਾਕਮੀ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੰਧਿਆਂ 'ਤੇ ਝੂਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਹੌਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜ਼ਾਏ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਫੀ ਵੰਡਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੱਕੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੱਭੂ ਵੰਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਭਾਵ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਸੋਚ ਕਿੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 'ਅਜੀਤ' ਦੀ ਟੀਮ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਦੀ ਯੇਰਵੜਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਹੱਕ, ਇਨਸਾਫ਼, ਸੱਚ ਲਈ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਅਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਮਰਵਾਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੇ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਪਰ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਹੈ।"

ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਜਿਉਣਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਗੰਦਗੀ ਵਿੱਚ

ਗੰਘਦੀ ਸਵੈਮਾਨ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਲੰਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਦਿਆਂ ਸਿਰ ਉਠਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਜਿਊਟਾ ਵੀ ਦਿਨਸ਼ਾਨੀ ਫਿਤਰਤ ਦਾ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਡਰਾਂ, ਲਾਲਚਾਂ, ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੌਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਲਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਲਿਕਤਾ, ਇਸ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਛੱਬ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਰਸਬਜ਼ ਚਿਹਰਾ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਜਾਹੇ ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਐਸਾ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ ਜੋ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਣਕਰੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਖਣਾ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਚਸਮਾ ਫੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਦਕ ਦੀ ਅਨੱਖੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਬਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ।''

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਹਾਕਮੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਪੱਛੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਤਲਖ ਹੋ ਕੇ ਉਲਾਰ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕਦਾਚਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਮੰਤਵ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਠਹੁੰਮੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਆਪਾ ਵਾਰ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ

10, ਅਕਤੂਬਰ, 92-ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਜੀਤ

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਗੰਘਦੀ ਸਵੈਮਾਨ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਲੰਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਦਿਆਂ ਸਿਰ ਉਠਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਜਿਊਠਾ ਵੀ ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਤਰਤ ਦਾ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਡਰਾਂ, ਲਾਲਚਾਂ, ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੌਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਲਿਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਲਿਕਤਾ, ਇਸ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਛੱਬ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਰਸਬਜ਼ ਚਿਹਰਾ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਜਾਹੇ ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਐਸਾ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ ਜੋ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਣਕਰੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਚਰਿਆ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਖਣਾ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਚਸਮਾ ਛੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਸਿਦਕਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਦਕ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਬਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ।"

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਹਾਕਮੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੌਮ ਦੀ ਪੱਛੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਤਲਖ ਹੋ ਕੇ ਉਲਾਰ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕਦਾਚਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਮੰਤਵ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਠਹੁੰਮੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਆਪਾ ਵਾਰ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ

10, ਅਕਤੂਬਰ, 92-ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਜੀਤ

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ, ਸੁੱਖਾ ਜਾਮ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਪੀ ਗਏ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਨਿਹਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦਿਆਂ 9 ਅਕਤੂਬਰ, 1992 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੱਮਿਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਣ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਾ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਜਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਦੀ ਯੋਰਵਤਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੱਮਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਠੀ ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੇ ਜਲ ਜਲਾਲ ਸੀ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਖੇੜਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 30 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਦਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ-ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ 1984 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਧੀਨ ਸਜਾਏ ਮੌਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਨੇੜੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਤੇ ਮੂਲਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਸਵੇਰੇ 6.20 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਈ ਤੇ ਹੋਰ ਰਸਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵੀ.ਐਲ.ਕੁਈਕਾਰ ਨੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1989 ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਮਿਸ਼ਨ

ਹਫ਼ਤੇ ਵੀ ਸਜਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਈ ਪੁਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ।

ਭਾਈ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਇਨਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਫਾਂਸੀ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਆਮ ਵਰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 5 ਸਾਲ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਲੂਕ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਸਟਾਫ਼ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ । ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਚੇਰਿਆਂ ਤੇ ਜਲੋਂ ਜਲਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਕਦਮ ਪੁਟਦੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲ ਵਧ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਤਖ਼ਤ ਕਬੂਲ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਮਿਲ ਸਕੇ ।

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁਪਤ ਢੰਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਤਰਾਨਾ ਚਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ-ਜਿੰਦਾ ਕੋਈ ਆਮ ਮੁਜਰਿਮ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਉਹ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸਨ । ਉਹ ਪੱਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ ਸਕਲਪ ਸਨ । ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਲਈ ਸੋਧਣ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸੇ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਲਈ ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਹੱਥ ਆਏ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ । ਉਹ ਆਪ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਜਿਊਟਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਰਨਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਮਿੱਥੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ।" ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਣਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਪ ਜਿਹੜੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਅਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕੋਈ ਸੱਚ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਕਿੰਨਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤੇ ਭੰਨ ਤੋੜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ (ਟਾਡਾ) ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਨੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

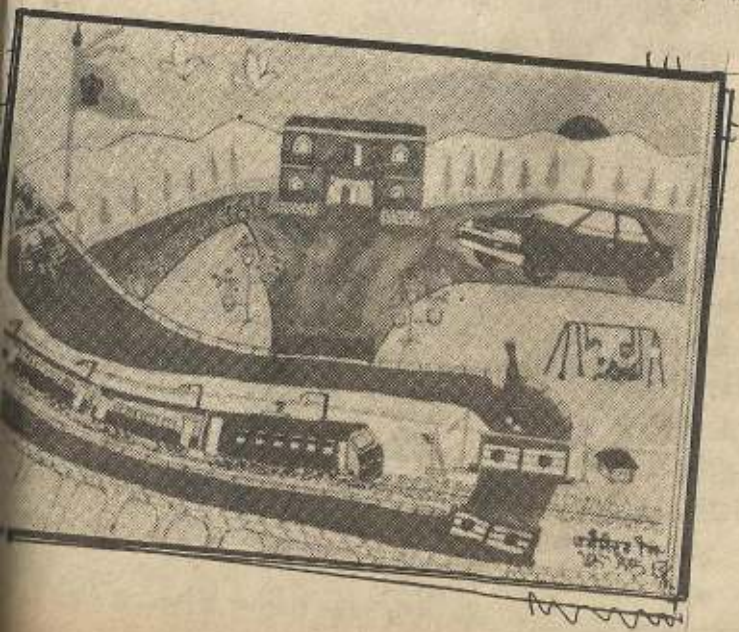
ਪਰ ਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਕੇਸ ਆਮ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰਾਹੀਂ

ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਪੰਥਕ ਹੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ।

ਸਿਤਮ ਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਘਲੂਘਾਰੇ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਖੂਨੀ ਦਰਿੰਦੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਨਦਨਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ । ਜਿਉਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਟਾਇਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦੀ ਉਚਤਮ ਅਦਾਲਤ ਚੁੱਪ ਹੈ । ਪਰ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸੁੱਚੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਫਾਂਸੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੀ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

('ਅੱਜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਚੋਂ ਜੋ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਇਕ ਇਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ।)

ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਪਾਠ ਕੀਤੇ

ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਜਲਾਦ ਨੇ ਰੱਸੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ 6 ਵੱਜ ਕੇ 20 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਦਰਿਆ ਮੂਲਾ ਮੂਥਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਅਗਨੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੰਦੇ ਤੇ ਸੁੱਖੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਈ।

ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਦ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਨੇਸ਼ ਪੇਠ ਤੋਂ ਸਸਕਾਰ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। "ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਅਥਰੂ ਵਹਾਏ ਇੱਕ ਟਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਅਸਥੀਆਂ ਤੇ ਭਸਮ ਵੀ ਮੂਲਾ ਮੂਥਾ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਸਥੀਆਂ ਤੇ ਭਸਮ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬੀ.ਐਸ. ਮੋਹੀਤੇ ਦੇ ਦੱਸਣ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਐਨ ਸਵੇਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੰਮਾ, ਜਿਹੜਾ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 5 ਸਾਲ ਕੈਦ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਤਖਤੇ ਦੀ ਨੇੜਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹੈ ਨੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਜਿੰਦਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ

ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਧੰਨਵਾਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਕੇ ਸੀ ।

ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬੀ. ਐਸ. ਮੋਹੀਤੋ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । 4 ਡਿਪਟੀ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 10 ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 14 ਇੰਸਪੈਕਟਰ 145 ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ 1275 ਸਿਪਾਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ ।

ਬੁਲਟ ਪਰੂਫ ਜਾਕਟਾਂ ਪਾਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਲਟ ਮੋਟਰਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ । 30 ਮੈਟਾਡੋਰ ਤੇ ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਜੀਪਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਤ ਭਰ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ । ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ । ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ 24 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਜਾਂ ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ।

ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ, ਜਿੰਦਾ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਹੋਏ 'ਕਤਲ' ਹੋਏ.....
ਆਰ.ਐਸ. ਸੋਢੀ

'ਜਿਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਧੱਕਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਕੌਮ ਪਾਸ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਐਡਵੋਕੇਟ ਆਰ.ਐਸ.ਸੋਢੀ ਨੇ 'ਅਜੀਤ' ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲਆਖੀ । ਉਹ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਗਲੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਪੱਗ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10-30 ਵਜੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੁਣਨਗੇ । ਇਕ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ । ਜਦੋਂ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਠਿਕਾਣੇ ਚਲੇ ਗਏ । (ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਘਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ।)

ਸ.ਸੋਢੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੌਮ ਹੈ ਤੁਰੰਤ ਪੁੱਜੇ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਸਟਿਸ ਅਹਿਮਦੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ । ਜਸਟਿਸ ਅਹਿਮਦੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਡਾ.ਵਢੇਰਾ ਵੀ ਉਥੇ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸਨ । ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਲਿਸਟਰ ਵੀ ਉਥੇ ਸਨ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਰਾਮਸਵਾਮੀ

ਸਨ । ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ । ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਅਸਮੱਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਫਿਰ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਹੁੰਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ । ਡਾ. ਵਢੇਰਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਤੇ ਫਿਰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਲਿਸਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਹਰਾਏ । ਉਪਰੰਤ ਲੱਗਪਗ ਰਾਤ 12.15 ਵਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਆਖ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਵੀ ਤਦ ਤੱਕ ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਜੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ।

ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੀਆਂ ਅੰਤਮ ਇਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵੀ ਤਾਂ ਗਲਤ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੇ ਫਾਹਾ ਆਪ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਭੂ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸ. ਸੋਢੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮਰਡਰ (ਕਤਲ) ਹੈ ।

‘‘ਪੁੱਤਰ ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੱਕੜ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਲੋਹਾ ਵੀ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵੀ ਤਰ ਜਾਣਗੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਵੱਡਿਆ ਭਾਂਗਾਂਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੀ।’’

‘‘ਸਾਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ’ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਦਸਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਮੇਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।’’

(ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ ਸੁੱਖੀ, ਕੁੱਕੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ’ਚੋਂ)

-0-0-0-

‘‘ਸਾਡੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਾਂ ਜਾਏ ਵੀਰ ਹਨ।’’

‘‘ਵੱਟੋ ਉਹਨਾਂ ਬੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜਦੇ ਨੇ
ਜਿਹਨਾਂ ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਮਿਠੜੇ ਬੋਰ ਹੁੰਦੇ
ਕਾਵਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਠ ਪੁੱਛਦਾ ਏ,
ਬੰਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਹੁੰਦੇ
ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ,
ਜਿਹਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵੀਰ ਦਲੇਰ ਹੁੰਦੇ।

(‘‘ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਵਲੋਂ ਸੁੱਖੀ ਤੇ ਕੁੱਕੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ’ਚੋਂ’)

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨਿਰਭੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੱਕ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਫਰਵਰੀ 1961 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਗਦਲੀ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਗਹਿਰੀ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਕਰਕੇ ਤੇ ਬਾਰਵੀਂ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਜੇ ਬੀ.ਏ. ਭਾਗ ਦੂਸਰਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਕਿ 1984 ਦਾ ਘਲੂਘਾਰਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਬੰਬਾਂ, ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਢਾਹ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਚਾਲੀ ਹ ਗੁਰਧਾਮ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨੇ ਵੀ ਉਬਾਲਾ ਖਾਧਾ ਸਿੱਖੀ ਟਾਪ ਜਾਰੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਦੋ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਰ ਫੌਜੀ ਨਾਕਿਆਂ ਦੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਤੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਆਏ। ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਬਾਈ ਐਚ. ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਉਸ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ 16 ਐਫ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਬੇਅਦਬੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇ-ਪਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਮਨ ਹੋਰ ਉਬਾਲੇ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੰਦਾ ਨੇ ਜੋ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਭਲੀ ਭਾਂਤ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ

ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਜਨਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਕਰਨਪੁਰ ਦੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 11 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹਨ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਰਹਿਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਨਿੱਤਨੇਮੀ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੀ ਦਾਤ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਤ ਕਰਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੁੱਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪਿੰਡ ਮਾਣਕਪੁਰ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 13 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਨਪੁਰ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਜੋਤੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬੀ.ਏ. ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ 1984 ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਦਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਘਲੂਘਾਰਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਘਰੋਂ ਬੇ-ਘਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਤ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਇਸੇ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਕੌਢਿਆ ਜਾਵੇ। 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਦੇ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਗਏ। ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਉੱਤੇ ਅਟੱਲ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪੰਥਕ ਪਿਆਰ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਲਾਡਲੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਸੁਰਖੂਰ ਹੋ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ।

ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ, ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਰਾ ਤੇ ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਡੇ ਮਧਰੇ ਤੇ ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਤਲ ਆਮ ਤੇ ਬੇਪਤੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਖਾਉਣ

ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਕਾਤਲ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ । ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ । ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਇਨ ਚੀਫ, ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ । ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਬੇ-ਹੁਰਮਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਵਹਿ-ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਫੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਪੂਨੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਪੂਨੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਭਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ।

ਪੂਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਬਣਿਆ ਖਿੱਤਰ

ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ
'ਵੀਰ ਸੁੱਖਿਆ ਫਤਿਹ ਗਜਾ'

ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਦੀ ਯੇਰਵਾੜਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਦਿਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੀਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਦੂਰ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਗਦਲੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨਿਰਭੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੂਨੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਜੇ। ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 8 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ 5-5 ਘੰਟੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ ਜਾਂ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਨੀਸਹਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਏ।

ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਲ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 10 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਰਾਮ ਕਰਨਗੇ। 12 ਵਜੇ ਕੇਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਗੇ, 12 ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਹੀਂ ਜਮਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਖਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੋਭ ਖਾਣਗੇ ਅਤੇ 3 ਵਜੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਆਉਣਗੇ ਉਦੋਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਚਿੱਟੇ ਚੌਲੇ, ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਕੇਸਰੀ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਨਗੇ। ਫਾਂਸੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਜਲਾਦਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬੁੰਦੀ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣਗੇ।

ਨਿਰਭੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਭਾਵ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਸਵੇਰੇ ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਪੂਨੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੂਨੇ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇੱਕ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਥਾਣੇ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਤਦਾਦ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਉਤਰ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੀਅ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ-ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਪਾਸ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਬਸਤਰ ਆਦਿ ਜੋ ਵੀ ਸੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਤਕੜੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਥਾਣੇ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਡੇ 'ਤੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਉਸ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਲਈ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਆਦਿ ਪਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਬਣਾਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਤਿੰਨ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਨ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਨ।

ਮੂਲਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਬਣੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੀ ਇੱਕ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਚਿੱਟੇ ਚੌਲੇ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਕਮਰਕੱਸੇ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜਲਾਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਪੁਲਿਸ ਖੁਦ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰੋਹ ਭਰੇ ਵਿਰੋਧ ਅੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਿੰਦਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਚਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਫਿਰ ਪੂਨੇ

ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗਣੇਸ਼ ਪੁਰੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ।

ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਅਸਥੀਆਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ । ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਖੜਕਾਉਣਾ ਪਿਆ । ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸਥੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸਥੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁੱਝ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੰਮਾ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਭਾਈ ਜੀਂਦੇ ਵਾਲਾ ਗਦਲੀ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ । ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅਗਿਉਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਜੀਂਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਉਹ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ । ਆਖਰੀ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਨਿੰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੰਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਜੀਂਦਾ ਨੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਵੀਰ ਸੁੱਖਿਆ ਫਤਿਹ ਗਜਾ ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ.....

62
399

१३ मतिगुं धमार्ह

महाराष्ट्र शासन

2-10-1992

3. ਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਖਰੇ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਭਾ ਸੋਮ

पुनः पुनः

પ્રભાતે ને સંતરાં જોઈ દીડ હંગીડ મિલ્ય, દીડ મહાનિર મિલ્ય
ને મનુષ્ય માય મંગડ પ્રીડ

જીવે મનુષ્ય માણ હોય તે માટે

ਦਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਖਾ ਖਾਤਨਾ ॥

ਦਫ਼ਤਰੀ ਜੀ ਵੀ ੬੩੩ ॥

ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਮੇਠੀ ਸੁਰਤ ਸੀ।

ਭਰੂਰੀ ਰਮ. ਵਿਖੇ ਜਾਂ । ਅਸਲ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਭਰੂਰੀ ਰਮ. ਜਾਂ
੨੨੩ ਭਰੂਰੇ ਜਾਂ ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

[illegible]

કાગઝી બહી ૧-૧૦-૧૯૭૨ / મહેસાણા જિલ્લો ૩૧

[illegible]

ਘੋੜੇ ਖਾਨੇ ਵਜਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ । ਸਾਪਾਨੀ ਦੇ ਵੀਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਾਤੀ ਦੀਆਂ ਆਖੀਆਂ

ગામકાંડે પુણીમાં ગંધ માટે દારૂની જોડે દારૂના ઘડી-પેડાં સાથે કે સાથે

ਦੇਖੋ. ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਮੇਲ੍ਹੇ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਚੰਦਰ, ਤੁਲਸੀ, ਭਾਗ ਦਸਤਾ

॥ ३ ॥ अहं, ओं नमो भूते
 ॥ नमो भूते ॥ अहं, ओं नमो भूते ॥

ममी निमिषां कारिष्ये प्रमदं वरुणं देवेना । ममी वरुणं दाम्निष्ये मां जय वी ।

[illegible]

ਤੁਸੀਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ - ਵੱਡਾ ਖੇਡਾਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਲਿਖਾਵੀਂ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ

ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰੋ।

ਇਸੇ ਦਸਿਨਾ ਤੀ ਕੀਤੀ । ਸਿੰਧੂ ਟਾਂਗੀ ਤੇ ਸੰਧੂ ਮੇਲਾ ਹੋਇਆ ਮਨਾਹੀ ਤੇ ਕੇ

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

$\frac{1}{x^2} = x^{-2}$

ਅਣਖੀਲੇ ਯੋਧੇ

ਅਜੋਕੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ—ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਜ਼ਿੰਦਾ

ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ' ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਾ ਕੇ, ਕੋਈ ਖੋਪਰੀ ਲੁਹਾ ਕੇ ਤੇ ਕੋਈ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੜ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਬਦਾਲੀ, ਨਾਦਰ, ਜ਼ਕਰੀਆ, ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਤੇ ਇੰਦਰਾ-ਰਾਜੀਵ ਤੱਕ ਬੋਰ ਲਾ ਹਟੇ, ਪਰ ਇਹ ਜੋਤ ਬੁਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਦੀ ਰਹੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੰਜਰੀਆਂ ਨਚਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋ ਸੂਰਮੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨਿੱਤਰੇ ਤੇ ਪਾਪੀ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਨੇ, ਫਿਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਜੂਨ ੮੪ ਦਾ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਰ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਨਰਕ-ਧਾਮ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫੇਰ ਵਾਰੀ ਆਈ ਉਸਦੇ ਜੁੰਡਲੀ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ। ਇਸ ਜੁੰਡਲੀ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ। ਇਹ ਮਹਾਂ-ਪਾਪੀ 'ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ' ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਕਣ-ਕਣ 'ਬਦਲਾ-ਬਦਲਾ' ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਸੋਹਰਾ ਸਿਰਦਾਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਦੇ ਸਿਰ ਬੋਝਾ।

ਭਾਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫਰਵਰੀ ੧੯੬੧ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਗਦਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਸਰਦਾਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁਖ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਬੀ.ਏ. ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੂਨ ੮੪ ਦਾ ਕਹਿਰ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਅਣਖ ਜਾਗੀ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਮੇਲ ਚੱਕ ਨੰ: ੧੧ ਤਹਿਸੀਲ ਕਰਨਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ

ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ

ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਚਿੰਦੇ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਜੂ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੋਂਦ ਦਾ ਬਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੁੱਖਾ-ਚਿੰਦਾ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਦੰਦੀਆਂ ਵੱਢੀਆਂ। ਨਿਤਨੇਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧੇਕ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਰ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਉ ਖੁਫੀਆ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੱਕ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗਾ।

ਹੋਰ ਕਈ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਚਿੰਦਾ ਮਾਰਚ ੮੬ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ੪ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੂਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਹ ਬਚਦਾ ਰਿਹਾ। ੧੯ ਅਗਸਤ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਰੋਬਾਨਾ ਵਾਂਗ ਜਦੋਂ ਸੂਰਮੇ, ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਘਰ ਵਲ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਤੇ ਗਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਚਿੰਦੇ ਤੇ ਸੁਖੇ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਇੰਡ ਸਜੂਕੀ ਉਸ

ਦੀ ਮਰੂਤੀ ਡੀ.ਆਈ.ਬੀ. ੧੪੩੭ ਦੇ ਮਗਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਬਜ਼ੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਰੂਤੀ ਕਾਰ ਫੇਰ ਤੁਰੀ ਤਾਂ ਚਿੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ "ਸੁੱਖਿਆ! ਕਰ ਦਾ ਬਰਾਬਰ!" ਸੁੱਖੇ ਦੇ 'ਹਾਂ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਚਿੰਦੇ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਮਰੂਤੀ ਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਕਦਮ ਭਾਈ ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਵੈਦਿਆ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਦਿਆ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਇਸਤਰੀ ਉਪਰ ਕਦੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਹੱਥੇ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਾਰਡ ਮੂੰਹ-ਐਂਡੀ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਚਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ ਭਾਈ ਚਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

੭ ਸਤੰਬਰ ੧੯੮੬ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਭਾਈ ਚਿੰਦਾ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੇ ਉਹ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰਹੇ। ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ। (ਉਹਨਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ)

ਚਿੰਦੇ ਬਸਤਰ ਤੇ ਕੋਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਜਦ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਅਖੀਰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਐਕਟ (ਟਾਡਾ) ਤਹਿਤ ਆਪ ਦੇਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਮਿਲੀ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਹਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਹਿੰਦੇ ਇਨਾਮ ਵਾਂਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ। ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲੱਭੂ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਔਡੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਆਖਰ ੯ ਅਕਤੂਬਰ ੮੭ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਸੂਰਮੇ ਫਾਂਸੀ ਉਪਰ ਝੁਲ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭੁਲਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਕਾਤਲ ਸੋਚਦੇ ਸੁਖੇ-ਚਿੰਦੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ,

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਝੁਕਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਕਤਰੇ ਵਿਚੋਂ,

ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘ ਜੰਮਦੇ ਅਸੀਂ ਵਿਖਾ ਦਿਆਂਗੇ।

ਜ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਮੇਰੀ ਕੰਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਤਾਂ ਕੰਮ
ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ

ਹੰਝੂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਕੇਰਦਾ ਤੁਹਾਡਾ
ਪਰਿਵਾਰ ਬਣ ਕੇ।

ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਤੇਰਾ ਰੱਖਿਆ
ਤੂੰ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ

ਜ਼ਿੰਦਾ-ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਕੀਹਨੂੰ ਆਖਦੇ
ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿ ਗਿਆ

ਚਾਰ ਚੰਨ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਤੂੰ ਲਾ ਗਿਆ
ਸਿੰਘਾ ਸਰਦਾਰ ਬਣ ਕੇ

ਹੰਝੂ ਸਾਰਾ ਹੀ.....।

ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘਾ ਤੂੰ ਆਇਓਂ ਮੁੱਢੋਂ ਰੱਖਦਾ

ਲਾਜ ਵੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ

ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਲਲਕਾਰ ਜਾਏ

ਅਣਖ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਜਰਦੀ

ਰਹੀਂ ਸੁੱਖਿਆ ਤੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੰਮਦਾ ਤਿੱਖੀ
ਤਲਵਾਰ ਬਣ ਕੇ

ਹੰਝੂ ਸਾਰਾ ਹੀ.....।

ਦਿਨ ਨੈ ਅਕਤੂਬਰ ਸਾਲ ਬਾਨਵੇਂ

ਯਾਦ ਰਹੂ ਸਦਾ ਜੱਗ ਨੂੰ

ਜਦੋਂ ਕਰਿਆ ਸੀ ਜਾਨ ਉੱਤੇ ਖੇਡ ਕੇ

ਉੱਚੀ ਸਿੱਖੀ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਨੂੰ

ਰੱਸਾ ਫਾਂਸੀ ਵਾਲਾ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ
ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਬਣ ਕੇ

ਹੰਝੂ ਸਾਰਾ ਹੀ.....।

ਗੋਲਾਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ

ਜਗ ਥੇਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੂਗਾ

ਨਾਉਂ ਜਾਉ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ

ਤੇ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਭਰੂ ਗਾ

ਤੂੰ ਵੀ ਜਸ 'ਕੁਲਵੰਤ' ਸਿੰਘਾ ਲਿਖ ਲੈ

ਅੱਜ ਗੀਤਕਾਰ ਬਣ ਕੇ

ਹੰਝੂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਕੇਰਦਾ ਤੁਹਾਡਾ
ਪਰਿਵਾਰ ਬਣ ਕੇ।

ਸ਼ਮੂ ਸ਼ਹੀਦੀ

ਭਾਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹੀਆ ਕਲਾਂ-ਸੰਗਰੂਰ

ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਅਕਤੂਬਰ 1996

੧. ਸਾਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ ਜਲਾਦਾ ਫੇਰੀ ਫਾਂਸੀ,

ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਫਿਰ ਆਉਣਾ।

ਜੇ ਕੰਮ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿ ਚਲੇ, ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣਾ।

੨. ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ
ਛੱਡਣਾ ਜੀਉਂਦਾ।

੨੧ ਦਾ ੫੧ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਮੋੜਨਾ
ਨਿਉਂਦਾ,

ਜੇ ਪੰਗਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੈਂਦਾ, ਓਹ ਚੰਦ
ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ।

ਸਾਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ ਜਲਾਦਾਂ.....।

੩. ਸਾਡੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਲੇ
ਬੰਦੇ ਜਿਹੜੇ।

ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਂ ਦੇਸਤਾ ਬਾਕੀ
ਕਰਨੇ ਨਬੋੜੇ।

ਧਰਤੀ ਤੇ ਜੋ ਬੋਝ ਬਣੇ ਨੇ ਉਸ ਬੋਝ ਨੂੰ
ਹਟਾਉਣਾ।

ਸਾਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ ਜਲਾਦਾਂ.....।

੪. ਕਿਉਂ ਹੱਥ ਕੰਬਣ ਤੇਰੇ ਗਲ ਫੰਦਾ ਪਾ
ਦੇ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਤੂੰ
ਆਪਣਾ ਨਿਭਾ ਦੇ।

ਝੂਠੇ ਲੋਕ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ, ਅਸਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ
ਵਿਆਹੁਣਾ।

ਸਾਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ ਜਲਾਦਾਂ.....।

੫. ਹੈ ਟਾਈਮ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਬੇੜਾ ਤੇ ਕੰਮ
ਹੈ ਵਧੇਰਾ।

'ਜ਼ਖਮੀ' ਸ਼ਮੂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਲ ਕੇ ਕਰਨਾ
ਦੂਰ ਹੈ ਹਨੇਰਾ।

ਜਦੋਂ ਛੋਟਾ ਬੱਲੋਂ ਖਿਚਿਆ, ਆਇਆ ਝਿੰਦਰ
ਨੂੰ ਰੋਣਾ।

ਸਾਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ ਜਲਾਦਾਂ.....।

ਜ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਸਲੇਮਪੁਰ ਕਲਾਂ, ਰੋਪੜ

ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ 'ਤਾ ਸਿੰਘਾਂ
ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ,

ਜ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਸੁੱਖਾ ਦੇਵੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰਾਂ ਨੂੰ,

ਰੁਤਬਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਪਾਉਂਦਾ
ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦਾ
ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੇਨੂੰ ਤਾਂ
ਮਾਣ ਹੈ,

ਜੀਹਦਾ ਪੁੱਤ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੋਇਆ
ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ,

ਬਾਪੂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ.....।

ਗਦਲੀ ਪਿੰਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦੇ ਦਾ
ਦੱਸਦੇ ਨੇ,

ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਖਾੜਕੂ ਯੋਧੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਸਦੇ
ਨੇ,

ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਯੋਧਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ
ਚਮਕਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ.....।

ਜ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਰਫੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਵੰਡੀ ਸੀ,

ਪੂਨੇ ਦੀ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਝੰਡੀ
ਸੀ,

ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦਾ
ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ.....।

ਸੁੱਖਾ ਹੈ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦਾ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਹੈ,
ਜ਼ਿੰਦੇ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਜੀਹਨੇ ਕੀਤੀ

ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੈ,

ਯੋਧਾ ਕੋਈ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ
ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ.....।

ਮੱਸੇ ਦੇ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੈਦਿਆ ਬਟਕਾ
ਦਿੱਤਾ,

ਸੁੱਖਾ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
ਦੁਹਰਾ ਦਿੱਤਾ,

ਕੁਲਵੰਤ ਸਲੇਮਪੁਰ ਵਾਲਾ ਸੱਚੀਆਂ
ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦਾ
ਹੈ।

ਅਜ਼ਾਦੀ ਸਾਡਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੱਕ

ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਅੰਦਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠ-ਪ੍ਰਜਾ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਸਕਣੇ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਣਾ ਯੂ ਐਨ ਓ ਵਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਮੰਨੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਸ ਚਾਰਟਰ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸਬੰਧੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਨਮ-ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇ।

ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਮਗਰੋਂ ਜਦ ਪਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ "ਕੌਮ" ਦੇ ਪਰਮਾਣਿਤ ਮਾਪਤੋਲ ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਰਾਜ ਸੰਭਾ ਦੇ ਬਲ-ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕੌਮੀ ਭਾਣਾ ਪਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮ ਦੇ ਹਰ ਮਿਆਰ ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਸਾਹਪਾਤ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥੀ ਦੇ ਪਜ਼ੋਲ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਛੜ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਂਦਿਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਰੋਣੀ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਦਾ ਦੌਰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਨਵੇਕਲੀ ਕੌਮ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਾ ਹੇਵਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਥੇ ਪਰਮਾਣਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਹੀ ਪੂਰੀ ਉਤਰਦੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਨਵੇਕਲੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵੀ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ

ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਮਰਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ "ਸਿੰਘ" ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ "ਕੌਰ" ਦਾ ਲਿਖੇ ਜਾਣਾ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਕੀਤੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਧੀ ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਕੇਵਲ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ (ਸਿੱਖ ਕੌਮ) ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਚੁੱਣਵੇਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਲੋਂ "ਕੌਮ" ਦੇ ਮਿਥੇ ਗਏ ਅਸਲਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਮਾਪਤੋਲ ਤੇ ਪਰਖਿਆਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੌਮ" ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਿਆਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸੋਫੀਸਦੀ ਪੂਰੀ ਉਤਰਦੀ ਹੈ—

1) ਕੌਮ ਉਹ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਸਲੀ (Ethnic) ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਬੰਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਵਸਦਾ ਹੋਵੇ।

(ਬਰਗਸ)

2) ਕੌਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਧੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਆਪਸੀ ਫੁਟ ਵਿੱਚ ਗਾਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਅਸਹਿ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਅਜੇਹੇ ਬੰਧਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ।

(ਰੋਮਜ਼ੋ ਮਈਰ)

3) ਉਹ ਜਮਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਜੋ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਣ, ਸਾਂਝੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅੱਸੀ ਨਿਆਰੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਹੇਜ਼ ਕਾਰਲਟਨ)

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਇਸ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੌਮੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਲਹਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਚਾਤੁਰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਗਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਖਰੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਫਿਰਕਾ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਤਨੀ

ਹਾਸ਼ਹੀਣੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕੌਮ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ, ਅੱਜ ਉਹ ਕੌਮ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਖਰੀ ਕੌਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਬਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਅੱਜ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ; ਜਿਸ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀਆਂ ਸਨ; ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੌਹਫੇ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਫ਼ਖਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ; ਜਿਸ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਲ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਦੀ ਗਜ਼ ਗਜ਼ ਲੰਮੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਕੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਉਦੋਂ ਆਪ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਬੇਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਉਹ ਕੌਮ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਖਰੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਤਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਪਛਮੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਧਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚਾਤੁਰ ਬਰਹਮਣਵਾਦ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਕ ਵਖਰੀ ਮਹਾਨ ਕੌਮ ਹਨ—

1) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਬਣਾਇਆ।

(ਐਨ ਕੇ ਸਿਨਹਾ)

2) ਸਿੱਖ ਹੀ ਇਕ ਐਸੀ ਕੌਮ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਰੂਪ ਕਾਰਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਨਿਰਾਦ ਚੌਧਰੀ)

3) ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਜੇਹੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਬਹੁਤੀ ਦੌਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

(ਪੋਟਾ ਭਾਈ ਸੀਤਾ ਰਮਈਆ)

4) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਆਪ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫ਼ੌਤੀ ਹੀ ਮਗਰੋਂ ਜਿਸ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

(ਲਤੀਵ)

5) ਰਾਜਸੀ ਪੱਖੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਮਤ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਐਸਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।

(ਡਾਕਟਰ ਹਯੂਮ, ਵਰਲਡ ਲਿਵਿੰਗ ਰਿਲੀਜਨਜ਼)

6) ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਿਘਰਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੀ।

(ਹਰੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ)

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਕੌਲ ਆਪਣਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ; ਆਪਣੀ ਮਿਨੀ ਬੋਲੀ ਹੈ; ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ; ਆਪਣਾ ਸਪੇਸ ਯੋਗ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ; ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਪਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਕੇ ਆਏ ਸਿੱਖ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਸੇ; ਇਸਦੀ ਤਿੰਨ ਚੌਥਾਈ ਵਸੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਸੇ, ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਆਤਮਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ (Home land) ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਨ-ਭੂਮੀ (Holy land) ਵੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਅਧੂਰੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੀਤਾ ਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹੋਇਆ ਵਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹੋਇਆ ਵਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਇੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਿੱਖ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੋਹਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਸਦਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਦਲਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਖ਼ਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ; ਇਥੇ ਹੀ ਇਹ ਵਿਚਰਿਆ; ਇਥੋਂ ਹੀ ਇਸ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ; ਇਥੋਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਰੇ ਜਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਿੰਜਿਆ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ

ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ-ਸਿਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਸਕਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਹੀ ਲਖਾਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰੀਆਂ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਣਾ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ।

ਅਜ਼ਾਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਕਤ ਹੈ—

ਫ਼ਰੀਦਾ ਬਾਰਿ ਪਰਾਇਓ ਬੈਸਣਾ ਸਾਂਝੀ ਮੁਏ
ਨ ਦੌਦਿ॥
ਜੇ ਤੂੰ ਏਵੈ ਰਖਸੀ ਜੀਉ
ਸਹੀਰਹੁ ਲੇਹੁ॥

ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਮਹਾਨ ਫ਼ਿਲਾਸਫੀ ਉਪਰਲੀਆਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਾਸ਼ਮਿਕ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ; ਹਰ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ, ਹਰ ਪੰਛੀ-ਪੰਥੇਰੂ, ਹਰ ਕੀੜੇ-ਕਿਰਮ ਅਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ; ਖੁੰਡ-ਘਰਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਰੀ-ਤੋਪੜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਰ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਉਠ-ਬੈਠ ਸਕੇ; ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਖਾ-ਪੀ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਰਹਿਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਟਿਕਾਣਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਛੋਟਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਉਥੇ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਘਟ ਸੁਖ-ਅਰਾਮ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਘਟ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ-ਮਾਣ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ-ਮੰਦਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਸੁਖ-ਚੈਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਵਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ—

ਜੇ ਸੁਖ ਛੱਡ ਦੇ ਚੁਥਾਰੇ,
ਨਾ ਉਹ ਬਲਬ ਨਾ ਬੁਧਾਰੇ
East or West

home is the best

ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਘਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਖਾਨਾ ਬਦੌਲੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਘਰ ਹੋਵੇ ਨਾ ਘਾਟ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਤੇ ਸਾਧੂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ। ਬੇਘਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੋਠੀ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਕੌਮੀ ਘਰ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਵਕਾਰ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਨਾ ਰੁਲਣਾ ਅਤੇ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਅਜ਼ਾਦ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ।

ਅਜਿਹਾ ਅਜ਼ਾਦ ਘਰ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਰੋਕਾਂ ਨਾ ਹੋਣ; ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਾ ਵੇਖੇ; ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਹਟਕਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅਗਵਾਈ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅੰਕਤ ਹੈ—

ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਦਰ ਆਵਤ ਜਾਤਿਹੁ ਹਟਕੈ ਨਾਹਿ
ਕੋਇ॥

ਅੱਜ ਦੇ ਯੋਗ ਅੰਦਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜ਼ਮਾਂਦਰੂ ਹੋਂਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੌਮ-ਕਾਜ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਪਾਠ-ਪ੍ਰਸ਼ਾ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਣਾ ਯੂ ਐਨ ਓ ਵਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਮਨੁੱਖੀ

ਹੋਂਦ ਮੰਨੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸਬੰਧੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਨਮ-ਸਿਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇ। ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕਸਵੰਟੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਲੀ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜਦ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ (ਪਛਮੀ ਦੇਸ਼) ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਾਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੋਢੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ—

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਬੀ ਜਾਇ॥
ਸਬੁ ਰਾਮੁ ਜੋਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥

ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਣਾ, ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਡੇਢਾ-ਬਕਰੀਆਂ ਨਾ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਰਾਏ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਤੇ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਰਾਧੀਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਨਿਤਾਣੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣਾ ਸਵੈਮਾਣ ਬੋਹ ਬੈਠਦੀਆਂ ਹਨ; ਸਵੈਮਾਣ ਬੋਹ ਬੈਠਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਨੋਬਲ ਵੀ ਗਵਾ ਬੈਠਦੀਆਂ ਹਨ; ਮਨੋਬਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਅਹਿਸਾਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਰਬਲ ਤੇ ਨਿਤਾਣੀਆਂ ਹੋਕੇ ਨਿਘਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਜੀਉਣ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਬਹਾਲ ਹੀ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਕੇ

ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਸਦਾ ਲਈ ਮਿਟਾ ਬੈਠਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ-ਮੁਗਲ ਫੌਜੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭੇਡਾਂ-ਬਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰਿਕਦੇ ਰਹੇ। ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਕਦੀ ਗ਼ਜ਼ਨੀਆਂ ਤੇ ਗੋਰੀਆਂ ਦੀ, ਕਦੀ ਖਿਲਜੀਆਂ ਤੇ ਤੁਗਲਕਾਂ ਦੀ, ਕਦੀ ਲੋਧੀਆਂ ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਕਦੀ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਬੇਲ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਚਿਲਮਾਂ ਭਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੈਦਾਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਭੋਲੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਹਠਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾੜਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦਸਕੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਹਿੰਦੂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਹੱਥਨਾਂ ਕੇ ਬਣਕੇ ਗਦਾਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਪਰੰਤੂ ਲਖੂ ਤੇ ਜਸੂ ਵਰਗੇ ਗਦਾਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਅਖ਼ਿਰ ਅਜ਼ਾਦ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੋਗਰਿਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੁਕੱਲ ਦਾ ਸੱਪ ਬਣਕੇ ਭਾਜਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਭੋਗਰਿਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋਏ। ਕੇਵਲ 98 ਸਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਟੀ ਅਤੇ ਕਟੀ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਦਿਆਂ।

ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੁੜਤੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਣਖ, ਸਵੈਮਾਣ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੀਣਾ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ, ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪੈ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਏ ਹਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਤਬਾਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਬੰਧਰੀ ਉਤਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਚਰਖੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਖਾ ਕੇ ਜੀ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਸੱਪਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜੰਬੂ ਨਾਲ ਮਾਸ ਨਚਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਸ਼ਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਕੈਦਨਾਂ ਬਣਕੇ, ਖੰਨੀ ਖੰਨੀ ਖਾਕੇ, ਸਵਾ ਸਵਾ ਮਣ ਪੀਸਣੇ ਪੀਸ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਅਨਾਰਵਾ ਸਦੀ ਦਾ ਲਾਸ਼ਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਉਪਰਲੇ ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੰਢਾਏ, ਤਸੀਹੇ ਸਹੇ ਪਰੰਤੂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਨੂੰ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਮਖ਼ਿਆਈ ਰਖਿਆ ਜਿਤਨੇ ਚਿਰ ਤਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਛੱਟ ਲਾਹ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਈ।

ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਖੇੜਿਆ ਸਗੋਂ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ

ਅਬਦਾਲੀ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਵਕ਼ਤ ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਤੋੜਵੀਂ ਹਾਰ ਦੇਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚੱਟੇ ਚਬਾਏ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾੜਵੀ ਜਰਵਾਣਾ ਇਧਰ ਪਰਤ ਕੇ ਤਕਣ ਦਾ ਹੀਆ ਤਕ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਅਤੇ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੰਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਾ ਖੇਬਰ, ਬੋਲਾਨ ਤੇ ਟੋਚੀ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਕੰਥ ਉਠੀਆਂ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਰੂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਪੈਰਿਸ ਤੇ ਲੰਡਨ ਤਕ ਧੁੰਮ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਕੀਆਂ ਪੀਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਮਕਾਬਲੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਧਾਕ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਹੋਏ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਖ਼ਾਲਸਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇਕੇ ਮੌਮੋਨਗਣੇ ਬਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਕਨਪੁਤਲੀ ਬਣ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਭੋਗਰੇ ਵਾੜ ਲਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਮਕ ਹਰਮ ਭੋਗਰਿਹਾਂ ਤੇ ਪੂਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਬਣਾਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਗਦਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੰਢੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਪੁਆਈਆਂ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਮਗਰੋਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵੀ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਿਤਨੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਲਵਾਨ ਹੋਕੇ ਉਭਰਦੀ ਰਹੀ, ਉਤਨੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਖ਼ਰੀ ਦਮ ਤਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਜੰਮੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦ ਸੰਨ 1872 ਵਿੱਚ ਜਮਾਲਪੁਰ ਦੀ ਰਖ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 68 ਦੀਵਾਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਪਾਏ ਅੱਗੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਫੀਤੇ ਫੀਤੇ ਹੋਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਉਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਚਾਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦਰੋਹ ਸੀ ਜਾਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ; ਕੁਕਿਆਂ ਦਾ ਐਂਦੋਲਨ ਸੀ ਜਾਂ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੋਟਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ; ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ ਜਾਂ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਖੂਨੀ ਹੋਲੀ; ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਸੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਦਾ ਮੋਰਚਾ; ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸੀ ਜਾਂ ਗੰਗਸਰ ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ, ਸਿੱਖ ਸੂਰਮੇ ਹੀ ਹਰ ਮਹਾਜ ਤੇ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਡਟਕੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਸ ਹੋਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੌਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ; ਲਾਠੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ; ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਬੰਨੀਕੇ ਫੀਤਾ ਫੀਤਾ ਹੋਏ; ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਕਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਕੀਆਂ ਕਰਾਈਆਂ। ਡੇਢ ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 80-85 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹਰ ਐਂਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰਨ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਸੀਹੇ ਸਹਿਣ, ਲਾਠੀਆਂ ਖਾਣ,

ਕੁਰਕੀਆਂ ਕਰਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਮੂਹਰੀ ਰਹੇ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਕਟਣ ਵਾਲੇ ਕੁਲ 2646 ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2147 ਸਿੱਖ ਸਨ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕੁਲ 121 ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 93 ਸਿੱਖ ਸਨ। ਕਾਮਾ ਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ 376 ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 355 ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਤਨੀ ਛੋਟੀ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਸ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਾਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬਲਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜ਼ਬਾਨੀ ਜਮਾ-ਪਰਚ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚਾਤੁਰ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਟੁਕਾਂ ਇਥੇ ਦੇਣੀਆਂ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੱਟੀ ਖੁਲ੍ਹ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਨੌਤੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਭੁਲ ਨਾ ਕਰੇ -

1) ਮੈਂ ਪਰਨਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਘੱਲ ਆਰੰਭਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਡਤ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ
2) ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸੇ ਨੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਕਰਾਣਾ ਹੈ।

ਪੰਡਤ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਆ
3) ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੰਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਾਦਾਭਾਈ ਨਾਰੋਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਂਗਰਸ

4) ਅਜ਼ਾਦੀ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੁਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਹੱਕ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ

5) ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਣ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁਥਾਰਕ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਣਾ ਹੈ।

ਐਮ ਕੇ ਗਾਂਧੀ
ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

ਐਮ ਕੇ ਗਾਂਧੀ

ਐਮ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤਾਰਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦੂਤਦੀ ਰਹੀ; ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੌਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੀ ਰਹੀ; ਕੁਰਕੀਆਂ ਕਰਾਉਂਦੀ ਰਹੀ; ਲਾਠੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਂਦੀ ਰਹੀ; ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕਟਦੀ ਰਹੀ; ਕੀ ਉਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪ ਅਜ਼ਾਦੀ ਮਾਨਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ? ਇਹ, ਅੱਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।